

A Systematic Review of Studies with the Subject of Children and Teenagers' Suicide in Iran (Between the Years 2006-2023)

Mina Salehi

PhD Student of Cultural Policy, Faculty of Literature and Humanities Kharazmi University,
Tehran, Iran (mina.salehi@khu.ac.ir)

Abstract

Suicide is one of the social harms that has grown significantly in recent decades. The age of committing suicide has also decreased, and this problem has spread significantly among children and especially teenagers. Based on this, this article aims to recover the strengths and weaknesses of the researches and evaluate the practical suggestions presented by them with a qualitative approach and with a systematic review method of the studies that have been written so far in this field in order to determine the extent to which the problem of suicide can be reduced. They have been effective among children and teenagers and finally practical suggestions should be provided. For this purpose, after searching the databases and finding studies related to the subject of children and teenagers' suicide, 83 study titles were included in the systematic review process. The results show that although a combination of individual, family, social, contextual and cultural factors affect the increase of thoughts and ideation and suicide attempts or its reduction in children and adolescents, despite this, most of the studies in this field consider suicide to be a psychological and individual problem. which is done as a result of a mental disorder and they have dealt with it with a psychoanalytical or psychiatric approach. The prevailing view of suicide is still as a psychological phenomenon rather than social and cultural.

Social Problems of Iran

Journal, Vol. 15, No. 3, Autumn 2024, 163-218

Received: 14/7/2024 Accepted: 19/8/2024

Extended Abstract

1. Introduction

Suicide is one of the social issues and harms that has grown significantly in recent decades. The age of committing suicide has also decreased and has reached adolescence and even childhood. In recent years, this issue has become widespread among the age group of children, especially teenagers, who are in the age of puberty and identification. Suicide among teenagers has many environmental, family, individual and social factors and should not be considered only as an individual phenomenon. Suicide is a social problem that increases the probability of its occurrence many times due to the pressures of the role in the society or social frustrations and failures. Therefore, the sociological investigation of this phenomenon is very important. Durkheim's theories, Gibbs and Martin's theory of status coherence, Hirschi's social control theory, Robert Agnew's pressure theory and Erwin Stengel's theory about the factors and social contexts of suicide have also been used in this research.

2. Method

This article aims to use a qualitative approach and a systematic review of the studies that have been written in this field so far, to recover the strengths and weaknesses of the researches and to evaluate the practical suggestions presented by them in order to determine how much in reducing the issue of suicide among children and Teenagers have been effective and finally practical suggestions should be provided. For this purpose, search databases and databases such as Society for Information Display (SID), National Journals Database (Magiran), Noormagz, Civilica, Humanities Comprehensive Portal and Iran Science and Information Technology Research Institute (Irandoc) were reviewed. In the initial review, based on the keyword "suicide", 3062 article titles were found, and by limiting it to "suicide of children and adolescents" and "suicide of students" and applying inclusion and exclusion criteria, this number reached 83 study titles. In the next step, these researches were carefully studied and a checklist was prepared from them, and all the methodological, theoretical information, findings and results as well as practical suggestions presented in them were collected in a table in Excel. Finally, all the information of the articles and theses were analyzed, evaluated and compared.

3. Findings

The number of studies that have seen suicide as an individual category is more than the studies that had a sociological and macro approach to this issue. The findings of this research indicate that 1) the statistical findings in the research that examined the demographic and background factors of suicide indicate that suicide in Iran is lower than in other Middle Eastern countries, has a higher rate. Suicide is less in early adolescence and more in older ages such as 14 to 18 years. In most cases, at least one personality disorder has been found in the person attempting suicide. Married women commit suicide more than single women. 2) The most important factors affecting the increase in thoughts and ideation and suicide attempts in children and adolescents, which have been mentioned in many researches and have the highest frequency, are respectively: individual factors (anxiety and stress, history of sexual abuse, inability to relate to the opposite sex or being hurt by him, lack of self-esteem), family factors (intergenerational conflicts with parents, physical and sexual abuse of family members, forced to marry early), social factors (social exclusion and loss of social capital, expansion and normalization violence at the community level), contextual factors (age, gender, marital status, race and ethnicity) and cultural factors (academic pressure and stress, social media and Lack of media literacy, weak beliefs and reduced participation in religious gatherings, economic, patriarchal system which is associated with the suppression and degradation of the status of girls especially in villages). 3) The most important inhibiting factors that play an important role in reducing the tendency to commit suicide are: Individual factors (spirituality and performing religious rituals, happiness, appropriate personality traits, positive self-concept), social factors (social capital and having a wide network of relationships, having social skills), family factors (close relationship between parents, Authoritative parentings, a calm home environment).

4. Conclusion

The results show that although a combination of individual, social, contextual and cultural factors affect the increase of thoughts and ideation and suicide attempts or its reduction in children and adolescents, despite this, most of the studies in this field consider suicide to be a psychological and individual problem. which is done as a result of a mental disorder and they have dealt with it with a psychoanalytical approach. The prevailing view of suicide is still as a psychological phenomenon rather than a social

and cultural one. One of the weaknesses that can be seen in the research and was identified in this review study is that most of their methods are quantitative and survey or test with questionnaire tools, and they often use standard questionnaires. These questionnaires were made and people with a different culture, and no action was taken to localize their items. Another weakness of the researches is that the suicide of students was measured only in one province, and there was no study comparing different provinces and different cultures in terms of the prevalence, methods and motives of suicide. The result obtained from the summation of studies is that at the age of puberty, teenagers face many problems and if they are not supported, teenagers will be in a vortex. In terms of suggestions, a few studies have presented macro policy suggestions, such as culture-making in the field of providing a suitable support system and free public education to families. The greater number of suggestions related to cultural development shows that the reduction of suicide rates in children and adolescents depends on fundamental changes in traditional cultures and beliefs. In this regard, policy-making in the field of changing the approach and making the mass media more attractive is important, and plans should be made in such a way that economic and cultural infrastructures are provided to fill the free time of teenagers in appropriate ways. banning and filtering will not be the answer and will drive curious teenagers more towards such media.

Keywords: Suicide, Child, Teenager, Social Problem, Systematic Review.

مرور نظام مند مطالعات با موضوع خودکشی کودکان و نوجوانان در ایران (بین سال‌های ۱۴۰۲-۱۳۸۵)

مینا صالحی^۱

چکیده

خودکشی از جمله مسائل و آسیب‌های اجتماعی به شمار می‌رود که در دهه‌های اخیر رشد چشمگیری داشته است. سن اقدام به خودکشی نیز پایین آمده و شیوع چشم‌گیر این پدیده در میان کودکان و به‌ویژه نوجوانان نگرانی‌های زیادی ایجاد کرده است. بر این اساس، این پژوهش با استفاده از روش مرور نظام‌مند و رویکرد کیفی، به بررسی نقاط قوت و ضعف مطالعات انجام‌شده طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۴۰۲ و نیز ارزیابی پیشنهادها کاربردی موجود برای کاهش این مسئله پرداخته است. برای این منظور، پس از جست‌وجو در پایگاه‌های اطلاعاتی و پالایش مطالعات با موضوع خودکشی کودکان و نوجوانان، ۸۳ مطالعه وارد فرایند مرور نظام‌مند شد. نتایج نشان داد اگرچه تلفیقی از عوامل فردی، خانوادگی، اجتماعی، زمینه‌ای و فرهنگی در افزایش یا کاهش افکار و رفتارهای خودکشی در این گروه سنی نقش دارند، اما اغلب مطالعات این حوزه، خودکشی را پدیده‌ای روانی و فردی پنداشته‌اند که در نتیجه یک اختلال روانی انجام می‌گیرد و با رویکرد روان‌کاوانه یا روان‌پزشکانه به آن پرداخته‌اند. از این‌رو نگاه غالب به خودکشی همچنان به‌عنوان پدیده‌ای روان‌شناختی است تا اجتماعی و فرهنگی. **کلیدواژگان:** خودکشی، کودک، نوجوان، مسئله اجتماعی، مرور نظام‌مند.

۱. دانشجوی دکتری سیاست‌گذاری فرهنگی، گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران / mina.salehi@khu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۴/۲۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۵/۲۹

فصلنامه مسائل اجتماعی ایران، سال پانزدهم، شماره ۲، پاییز ۱۴۰۲، صفحات ۱۶۳ تا ۲۱۸

ISSN: 2476-6933/ © Kharazmi University

۱. مقدمه و بیان مسئله

در ادیان ابراهیمی، خودکشی گناهی نابخشودنی و تخلف از قوانین دینی و طغیان علیه خدا محسوب می‌شود. به همین دلیل، این پدیده قرن‌ها فقط از منظر دینی، فردی و اخلاقی بررسی شده و شدیداً مورد نکوهش قرار گرفته است. با شروع قرن هجدهم و آغاز دوران صنعتی و سرمایه‌داری، همراه با رشد شهرنشینی و مدرنیزاسیون، شرایط تغییر کرد. این دوره با گسترش فناوری‌های ارتباطی و بحران‌های هویتی، شخصیتی، اجتماعی و اقتصادی همراه بود که افزایش چشمگیر خودکشی در جوامع را به دنبال داشت. به مرور زمان، خودکشی از یک موضوع فردی به بحران و معضل اجتماعی تبدیل شد و توجه محققان بیشتری را به خود جلب کرد. کار جامعه‌شناختی امیل دورکیم^۱ در زمینه مقایسه و دسته‌بندی علل اجتماعی خودکشی در جوامع شهری و صنعتی نقش مهمی در این تغییر نگرش داشت (دورکیم، ۱۳۷۸). او نگاه پژوهشگران را از تمرکز بر اختلالات و ضعف‌های فردی و شخصیتی به تأثیر جامعه و ارزش‌ها و قوانین اجتماعی در وقوع این پدیده معطوف کرد.

بسیاری اوقات، ساختارهای اجتماعی کلان در بروز خودکشی تأثیرگذارند و باید آن‌ها را مورد توجه قرار داد و عیب و علت را باید در ساختارها و نهادهای پهن‌دامنه جست‌وجو کرد. به عبارت دیگر، تحلیل جامعه‌شناختی دورکیم این باور را شکل داد که خودکشی، برساخته‌ای اجتماعی و نتیجه واکنش افراد به وضعیت و محدودیت‌های اجتماعی و فرهنگی است (قادرزاده و پیری، ۱۳۹۳). امروزه، خودکشی نه فقط یک انحراف یا پدیده روانی یا مذهبی، بلکه آسیب و مسئله اجتماعی حاد و از پیامدهای دنیای مدرن محسوب می‌شود. این پدیده به دنبال نابسامانی‌ها و مسائل خاص دوران مدرن از جمله بحران معنا، نابرابری‌های اقتصادی و اجتماعی، اختلالات روانی و فردیت عقیم‌مانده و نیز پوچ‌گرایی رواج می‌یابد (آگاهی، ۱۳۹۶: ۲۷).

تحلیل، بررسی و آسیب‌شناسی خودکشی در میان تمام اقشار و سنین جامعه، مهم و ضروری است؛ اما در میان قشر نوجوان که آینده‌سازان جامعه‌اند، اهمیتی دوچندان دارد. به خصوص از این جهت که دوران یادشده، سنین هویت‌یابی و هویت‌سازی است و توجه خانواده و جامعه به کودک و نوجوان را می‌طلبد. هرگونه کوتاهی در این زمینه، ضمن تشدید مشکلات هویتی و شخصیتی فرد، او را دچار بحران و سرگردانی می‌کند و در نهایت با کاهش رضایت فرد از زندگی، ممکن است او را به سمت پایان دادن به زندگی سوق دهد.

1. Emile Durkheim

وقوع فراگیر و گسترده این اتفاق برای قشر نوجوان، مشکلات اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی عدیده‌ای برای خانواده‌ها و به تبع آن برای جامعه در پی دارد. در این وضعیت نیروی مولد و محرک و نسل آینده‌ساز جامعه از دست می‌روند و اگر زنده بمانند با انواع مشکلات و آسیب‌های روحی و روانی رشد خواهند کرد و احتمال خودآسیب‌رسانی و خودکشی آنان در آینده همچنان باقی می‌ماند. خسارت‌های فرهنگی و اقتصادی ناشی از خودکشی افراد کم‌سن‌وسال و نیز نیروی مولد بالفعل یا بالقوه به جامعه، زنگ خطری برای جامعه و نسل آینده است.

در سال‌های اخیر کثرت پژوهش‌ها در خصوص خودکشی و نیز داده‌های آماری نشانگر روند افزایشی میزان خودکشی به‌ویژه در میان کودکان و نوجوانان است. سن خودکشی در جوامع در حال کاهش است و در سال ۲۰۱۶، خودکشی (در کنار حوادث جاده‌ای و خشونت‌های بین‌فردی) یکی از سه عامل مهم مرگ‌ومیر نوجوانان ۱۵ تا ۱۹ ساله بوده است (سازمان بهداشت جهانی، ۲۰۱۹).

در کشور ما خودکشی نوجوانان در ۴۰ سال گذشته، چهار برابر شده است و مطابق بررسی‌ها حدود ۱۰ تا ۱۵ درصد نوجوانان دارای افکار خودکشی هستند (پورنصراله، ۱۴۰۱: ۱۳). مقایسه آمار کشورهای مختلف در موضوع خودکشی این واقعیت را آشکار می‌کند که کشور ایران در مقایسه با رتبه‌بندی جهانی، وضعیت مناسبی ندارد و آمار خودکشی کودکان و نوجوانان در ایران، از بسیاری از کشورهای دیگر جهان بیشتر است. این واقعیت زمانی نگران‌کننده‌تر می‌شود که بررسی طولی نرخ خودکشی، از افزایش هرساله این پدیده خبر می‌دهد (سایت جهان ما در داده، ۲۰۲۱). وجود چنین آمارهای نگران‌کننده‌ای، اهمیت و ضرورت مطالعه علل و عوامل اجتماعی و فرهنگی پدیده خودکشی و نیز پرداختن به راهکارهای پیشگیرانه را نمایان می‌کند. بر این اساس و با توجه به اهمیت و گسترش روزافزون مسئله خودکشی در نسل نوجوان و همچنین آسیب‌های برآمده از آن به خانواده‌ها و جامعه، ضرورت دارد به این آسیب اجتماعی در بُعدی کلان و با نگاهی جامعه‌شناختی و آسیب‌شناختی نگرینگی شود. تحقیقاتی که به مرور مطالعات مربوط به خودکشی همت گماشته‌اند، نکات برجسته‌ای را نمایان می‌سازند؛ از جمله اینکه بیش‌تر بر جوانان، کارمندان، سالمندان یا اعضای صنف خاصی متمرکز شده و گروه سنی کودکان و نوجوانان در کانون توجه نبوده است. همچنین این پدیده را به مثابه پدیده‌ای شخصی و روانی در نظر گرفته و با نگاهی روان‌شناسانه و روان‌کاوانه آن را کاویده‌اند و از بررسی زوایای اجتماعی و فرهنگی کلان آن غافل بوده‌اند.

افزون بر این‌ها، رویکرد تحلیلی و آسیب‌شناختی در مطالعات به ندرت به چشم می‌خورد و بیش‌تر تحقیقات درصد بررسی عوامل فردی مؤثر بر خودکشی یا ارائه آماری از میزان شیوع آن در گروه‌های سنی و جنسی و مناطق مختلف بوده‌اند و به تحلیل عوامل و انگیزه‌های اجتماعی و فرهنگی یا ارائه راهکارها توجهی نشان نداده‌اند. بنابراین، فقدان پژوهشی با رویکرد آسیب‌شناسانه که بر گروه سنی کودک و نوجوان تمرکز کند و رویکردی مقایسه‌ای (برای نمونه مقایسه میان قومیت‌ها، استان‌ها، شهرها و روستاها) داشته باشد، در این حوزه حس می‌شود.

بر همین اساس، پژوهش حاضر درصد است ضمن مرور و طبقه‌بندی مطالعات پیشین با موضوع خودکشی کودکان و نوجوانان، ارزیابی روش‌شناسی و سبب‌شناسی مطالعات بر اساس مستندات علمی و تدوین مجموعه پیشنهادها در راستای کنترل و کاهش این آسیب اجتماعی، خلأهای پژوهشی در این زمینه را شناسایی کند و نتایج کاربردی ارائه دهد.

در این راستا، به چند سؤال مشخص پاسخ داده خواهد شد:

- مقالاتی که مسئله خودکشی را در میان کودکان و نوجوانان بررسی کرده‌اند، ناظر به چه سؤالات و اهدافی بوده‌اند؟
- این پژوهش‌ها چه روش‌ها و رویکردهایی را اتخاذ کرده‌اند و آیا رویکرد و روش انتخابی، آنان را به سؤالات و اهداف خود رسانده است؟
- تحقیقات انجام‌شده چه یافته‌ها و نتایجی را در برداشته‌اند؟
- چه راهکارها و پیشنهادها برای پیشگیری یا حل این معضل و مسئله اجتماعی در این تحقیقات عنوان شده است؟
- مطالعات انجام‌شده از چه رویکردها و موضوعاتی در رابطه با خودکشی غافل بوده‌اند؟

۲. چهارچوب مفهومی

نظریه‌پردازی در خصوص موضوع خودکشی، به صورت کلی با کار امیل دورکیم آغاز شد که سعی کرد برای خودکشی به جای دلایل فردی علت‌هایی اجتماعی بیاید. او خودکشی را به چهار نوع تقسیم کرده است (دورکیم، ۱۳۷۸):

- خودکشی خودخواهانه: زمانی رخ می‌دهد که فرد فاقد یکپارچگی و انسجام اجتماعی یا احساس تعلق به جامعه‌اش است.

- خودکشی نوع دوستانه یا ایثارگرایانه: در نقطهٔ مقابل نوع پیشین، خودخواهانه، قرار می‌گیرد و آن زمانی است که فرد احساس یکپارچگی و تعهد بیش از حد به جامعه‌اش داشته باشد.
 - خودکشی آنومیک: در وضعیت بی‌هنجاری یا بی‌قانونی و در غیاب مقررات اجتماعی رُخ می‌دهد که جامعهٔ بدون استانداردها و ارزش‌ها و ضوابط اجتماعی را فاقد ثبات می‌سازد.
 - خودکشی جبرگرایانه: برعکس نوع سوم، خودکشی آنومیک، است و در وضعیتی از جامعه رُخ می‌دهد که فشار قوانین و ضوابط و ارزش‌های اجتماعی به حدی زیاد است که شخص دچار ناتوانی و ناامیدی و دل‌زدگی می‌شود.
- از دیگر نظریات مرتبط با خودکشی، می‌توان به نظریهٔ انسجام منزلتی گیبس و مارتین^۱ اشاره کرد. این نظریه می‌کوشد علت تفاوت‌هایی را تبیین کند که در میزان‌های خودکشی در جوامع و دیگر مقولات جمعیتی وجود دارد. کار گیبس و مارتین به نحوی ادامهٔ کار دورکیم محسوب می‌شود. دورکیم نوعی رابطهٔ معکوس میان انسجام اجتماعی و خودکشی یافته بود. از این رو، گیبس و مارتین سعی کردند این رابطه را از طریق بیان صریح‌تر روابط ساختاری و تعریف عملیاتی متغیرهایی که با آن سروکار دارد، به صورتی نظام‌مندتر بررسی کنند.
- آنان قاعده‌ای را ساخته و پرداخته‌اند که دارای پنج اصل موضوعه است:
- میزان خودکشی یک جمعیت با استحکام و دوام روابط اجتماعی درون آن جمعیت رابطهٔ معکوس دارد.
 - استحکام و دوام روابط اجتماعی درون جمعیت با درجهٔ همنوایی افراد آن با مقررات وضع شده و موردانتظار رابطهٔ مستقیم دارد.
 - درجهٔ همنوایی افراد جمعیت نسبت به مقررات وضع شده و موردانتظار با میزانی که افراد آن با نقش‌های متضاد مواجه می‌شوند، رابطهٔ معکوس دارد.
 - میزانی که افراد جمعیت با نقش‌های متضاد مواجه می‌شوند، با میزانی که افراد آن پایگاه‌های ناسازگار را اشغال می‌کنند، رابطهٔ مستقیم دارد.
 - میزانی که افراد جمعیت پایگاه‌های ناسازگار (وضعیتی که پایگاه‌های فرد در تضاد با یکدیگرند) را اشغال می‌کنند، با درجهٔ وضعیت متشکل در آن جمعیت رابطهٔ معکوس دارد. گیبس و مارتین از این ۵ اصل، یک آموزهٔ کلی را استخراج کرده‌اند: میزان خودکشی یک جمعیت با درجهٔ انسجام منزلتی در آن جمعیت رابطهٔ معکوس دارد (گیبس، ۲۰۰۱).

1. Gibbs & Martin

نظریه پرداز دیگر، تراویس هیرشی^۱ است که در نظریه کنترل اجتماعی خود علت اصلی رفتارهای کج روانه نظیر خودکشی را نبود کنترل اجتماعی می داند و بیان می کند که میزان تعهد فرد به جامعه در کاهش کج روی او مؤثر است. بر این اساس، نوجوانانی که پیوند قوی با خانواده و مدرسه ندارند، بیشتر احتمال دارد که به رفتارهای کج روانه از جمله خودآسیب رسانی و خودکشی روی بیاورند (هاشمی و مردانی، ۱۴۰۰: ۲).

از دیگر نظریه پردازانی که به موضوع خودکشی و عوامل آن پرداخته، اروین استنگل^۲ روان شناس و روان کاو است. او نخستین کسی است که میان خودکشی و قصد خودکشی تمایز قائل شد. او خودکشی را نوعی بیماری مذهبی قلمداد و عنوان کرده است که ایمان مذهبی ابزاری قوی در برابر خودکشی محسوب می شود. استنگل نیز همانند دورکیم عقیده دارد خودکشی بیش از آنکه معلول علل روانی و فردی باشد، دارای عوامل و زمینه های اجتماعی است. استنگل علل و زمینه های خودکشی را بدین صورت فهرست می کند: افسردگی، تمایل به شکایت کردن (غرزدن)، بی خوابی، قصد خودکشی قبلی، اشتغال ذهنی (نشخوار ذهنی)، سابقه خودکشی در خانواده، سابقه ازهم پاشیدگی خانواده در زمان کودکی و اعتیاد به الکل یا داروها. او استدلال می کند که خودکشی با جنسیت مؤنث، جوانی، شغل روستایی، تعلقات مذهبی، تعداد زیاد فرزندان و جنگ ارتباط معکوس و در مقابل با جنسیت مذکر، بالارفتن سن، نداشتن فرزند، اقامت در شهرهای بزرگ، بحران های اقتصادی، اعتیاد و سابقه اختلافات خانوادگی و اختلالات روانی ارتباط مستقیم دارد (استنگل، ۱۳۴۷).

نظریه دیگر، نظریه فشار رابرت اگنیو^۳ جامعه شناس و جرم شناس آمریکایی است. او عنوان می کند که فشارهای اجتماعی و فرهنگی به شخص از جمله فشار اقتصادی، فشار نقش، فشار تحصیلی، فشار تبعیض ها و نابرابری ها و فشار والدین، در اقدام به خودکشی مؤثر است. نظریه اگنیو در توسعه نظریه «فشار ساختاری» رابرت مرتن مطرح شده است. مرتن نیز بیان می کرد که رفتارهای انحرافی، از جمله خودکشی، نتیجه فشارهای جامعه است و جامعه با تحمیل فشارهای ساختاری به مردم، آن ها را به سمت رفتارهای کج روانه سوق می دهد.

1. Travis Hirschi

2. Ervin Stengel

3. Robert Agnew

اگنیو در نظریه خود، فشار را روابط منفی با دیگران تعریف می کند؛ به این معنی که در روابط بین شخصی، دیگران آن گونه که فرد می خواهد و انتظار دارد با او رفتار شود، رفتار نمی کنند. اگنیو در نظریه فشار، بر این باور است که فشار سه منشأ دارد:

- شکست خوردن در دستیابی به اهداف با ارزش از نظر اجتماع؛
 - وقوع حوادث بزرگ و تأثیرگذار از نظر اجتماعی، مثلاً ازدست دادن نزدیکان، طلاق والدین، اخراج از شغل یا مدرسه؛
 - تجربه وقوع حوادث منفی از نظر ارزش های اجتماعی که تجربیاتی مانند سوء استفاده جنسی از کودکان، قربانی واقع شدن در یک واقعه جنایی و تنبیه های لفظی یا جسمانی را شامل می شود.
- به باور او، این فشارها تمایل به کج روی را در فرد ایجاد یا تقویت می کند (آگاهی، ۱۳۹۶: ۲۰۱).

۳. پیشینه تجربی

در خصوص مسئله خودکشی مطالعات فراوانی در کشور انجام و به تبع آن تعدادی فراتحلیل و مرور نظام مند هم منتشر شده است؛ اما مقالاتی که به گروه کودکان و نوجوانان توجه کرده باشد و این پدیده را آسیب اجتماعی در نظر گرفته باشد، به نسبت بسیار کم بوده است. در ادامه به چند نمونه از مطالعات در این زمینه اشاره می شود:

میری و همکاران (۱۴۰۱) در مقاله ای با عنوان «مروری نظام مند بر میزان شیوع و علل خودکشی (افکار و اقدام) در دانش آموزان و دانشجویان ایرانی» مطالعات انجام شده در این حوزه را مرور کرده و به این نتیجه رسیده اند که مهم ترین عوامل خودکشی را اختلالات روانی، عوامل استرس زا، افسردگی، ضعف اعتقادات مذهبی و ناامیدی تشکیل می دهد و مداخلات روان شناختی، درمان فراشناختی و مذهب محور، آموزش مهارت های تاب آوری و مثبت اندیشی بر کاهش خودکشی مؤثر است. از میان مقالاتی که در این مطالعه مرور شده اند، ۱۸ عنوان مقاله خودکشی دانشجویان را بررسی کرده اند و ۹ عنوان مقاله خودکشی را در دانش آموزان سنجیده اند.

فیض الهی (۱۴۰۱) در مقاله ای تحت عنوان «فراترکیب مطالعات خودکشی در ایران» با بررسی ۱۵ عنوان مقاله در زمینه خودکشی، به این نتیجه رسیده است که بیشترین بسامد آسیب های منجر به خودکشی مربوط به کژکارکردی و آسیب زا بودن وضعیت خانوادگی، سوژه های مطالعه در تمام تحقیقات بوده است. پس از آن به ترتیب حوزه های فرهنگی،

اجتماعی، فردی و اقتصادی قرار دارند. در نهایت از تلفیق محتوای مقوله‌ها، مقوله هسته «خودکشی محصول سازوکار طرد فراگیر» را استخراج کرده است.

زرانی و همکاران (۱۴۰۰) در مقاله «خودکشی در فرهنگ ایرانی: یک مطالعه مروری نظام‌مند» که مرور مقالات حوزه خودکشی بین سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۸۲ بوده است، به این نتیجه رسیده‌اند که اقدام به خودکشی در مردان بیشتر است و میزان، شیوع و علل این پدیده در خرده‌فرهنگ‌های ایرانی متفاوت است.

برغم‌دی (۱۳۹۹) در مقاله خود با عنوان «فراتحلیل مطالعات انجام‌شده در ارتباط با خودکشی کارکنان وظیفه» تعداد ۳۶ مطالعه در خصوص خودکشی سربازان را فراتحلیل کرده و به این نتیجه رسیده است که در بخش متغیرهای فردی پرخاشگری، هیجان‌خواهی، شخصیت خودشیفته، شخصیت ضداجتماعی، شخصیت آزارگر، روان‌رنجورخویی، ناگویی هیجانی، وسواس، ترس مرضی، روان‌پریشی، افسردگی، رفتارهای غیرتعاملی، عدم کنترل رفتار، شخصیت نمایشی، شخصیت مرزی، اضطراب، برون‌گرایی/درون‌گرایی، سوء‌مصرف مواد مخدر و پارانوئید؛ در بخش متغیرهای مرتبط با ویژگی‌های خانوادگی نبود حمایت اجتماعی، انسجام و مشکلات خانوادگی؛ و در نهایت در بخش متغیرهای مرتبط با عوامل مدیریتی و سازمانی از رفتار فرمانده، شرایط محل خدمت، مرزی بودن محل خدمت و آموزش مهارت حل مسئله متغیرهای تأثیرگذار بر خودکشی سربازان‌اند.

دلیری سلمان و همکاران (۱۳۹۵) در مقاله «میزان بروز خودکشی در ایران طی سال‌های ۱۳۹۳-۱۳۸۰ یک مطالعه مرور سامانمند و فراتحلیل» به مرور نظام‌مند و فراتحلیل تعداد ۳۰ عنوان از مطالعات انجام‌شده در موضوع خودکشی در بین سال‌های ۱۳۹۳-۱۳۸۰ پرداخته‌اند و به این نتیجه رسیده‌اند که میانگین بروز خودکشی در ایران ۸ در ۱۰۰ هزار نفر است. این میزان برای مردان ۱۱.۱ و برای زنان ۷.۴ است. آنان در این تحقیق همچنین به این جمع‌بندی رسیده‌اند که میزان بروز خودکشی در ایران روند کاهشی داشته است، درحالی‌که استان‌های غربی کشور بروز نسبتاً بالایی داشتند و میزان بروز خودکشی منجر به مرگ در مردان به مراتب بیش از زنان است.

بخارایی و میرزایی (۱۳۹۴) در مقاله‌ای با عنوان «فراتحلیل مطالعات خودکشی در استان ایلام» کوشیده‌اند با روش مطالعه اسنادی و کتابخانه‌ای اشکالات عمده مطالعات را دسته‌بندی کنند. آنان در این بررسی به این نتیجه رسیده‌اند که در بیشتر مطالعات انجام‌شده، محققان بدون استفاده از روش‌های مستقیم و مراجعه به جامعه و صرفاً با تکیه

بر داده‌های دست دوم، خودکشی را بررسی کرده‌اند و در زمینه مطالعه خودکشی مجموعه معیاری از روش یا نظریه وجود ندارد.

نظرزاده و همکاران (۱۳۹۱) در مطالعه خود با عنوان «تعیین عوامل مرتبط با انگیزه اقدام به خودکشی در ایران: مطالعه مرور منظم و متاآنالیز» کوشیده‌اند با روش متاآنالیز توصیفی، مهم‌ترین عوامل خطر اجتماعی اقدام به خودکشی در ایران را واکاوی کنند. آنان در این تحقیق که بررسی ۲۰ عنوان مطالعه از ۱۶ استان کشور بود، به این نتیجه رسیدند که شایع‌ترین علت اجتماعی خودکشی در دو دهه اخیر در افراد اقدام‌کننده، درگیری‌های خانوادگی است. از این رو با انجام مداخله و تهیه برنامه‌های آموزشی مناسب با فرهنگ هر منطقه ممکن است بتوان میزان بروز خودکشی در جامعه را کاهش داد.

قریشی و همکاران (۱۳۸۷) در پژوهشی با عنوان «مرور سیستماتیک بررسی‌های انجام شده در زمینه خودکشی و اقدام به خودکشی در ایران» به این نتیجه رسیده‌اند که شیوع خودکشی در ایران کمتر از آمار جهانی است و مهم‌ترین روش خودکشی مسمومیت با دارو است. در روش‌های خودکشی، میان مردان و زنان تفاوت وجود دارد؛ به این نحو که در مردان حلق‌آویز کردن و در زنان خودسوزی رایج‌تر است.

از بررسی تحقیقاتی که به مرور مطالعات مربوط به خودکشی همت گماشته‌اند، می‌توان دریافت که تمرکز اصلی بر گروه سنی کودکان و نوجوانان نبوده است. رویکرد اجتماعی و آسیب‌شناختی در مطالعات به چشم نمی‌خورد و بیشتر تحقیقات درصد جمع‌بندی و خلاصه‌سازی علل و انگیزه‌های خودکشی و ارائه آماری از میزان شیوع آن در گروه‌های سنی و جنسی و مناطق مختلف بوده‌اند و به راهکارها توجهی نشان نداده‌اند. فقدان پژوهشی با رویکرد آسیب‌شناسانه در این حوزه حس می‌شود. بر همین اساس، پژوهش حاضر درصد پرکردن خلأهای پژوهشی در این زمینه است.

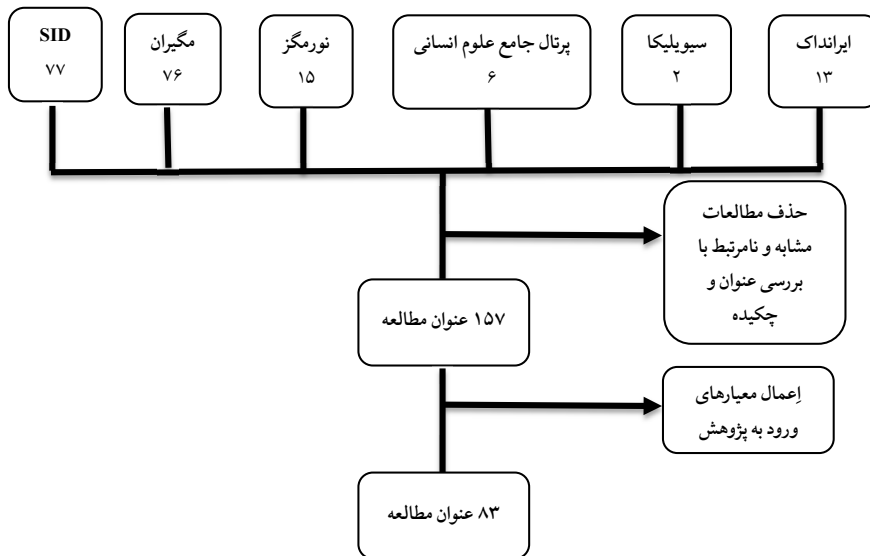
۴. روش‌شناسی

پژوهش حاضر بر اساس هدف، از نوع تحقیقات کاربردی و بر اساس ماهیت، کیفی و بر اساس روش گردآوری اطلاعات، از نوع مرور نظام‌مند است. مرور نظام‌مند بهترین نوع شناخته‌شده انواع مرورهاست که به دنبال جست‌وجویی نظام‌مند برای ارزیابی و تلفیق پژوهش‌هاست. انجام این مرور مستلزم رعایت ضوابط و اصول راهنمای استاندارد و تعریف شده است (سراج‌زاده و عباسی، ۱۳۹۴: ۱۳۶).

در این مطالعه، تمام تحقیقات کمی و کیفی انجام شده بین سال‌های ۱۴۰۲-۱۳۸۵ در زمینه خودکشی کودکان و نوجوانان، گردآوری و بررسی شده است. برای این منظور، در مرحله نخست پایگاه‌های جست‌وجو و بانک‌های اطلاعاتی نظیر پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی (SID)، بانک اطلاعات نشریات کشور (مگیران)، نورمگز، سیویلیکا، پرتال جامع علوم انسانی و پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) بررسی شدند. در جست‌وجوی اولیه بر اساس کلیدواژه «خودکشی» ۳۰۶۲ مقاله و ۱۵۳۶ پایان‌نامه یافت شد که درصد مطالعات متمرکز بر کودکان و نوجوانان بسیار ناچیز بود. بیشتر پژوهش‌ها به صورت کلی به خودکشی پرداخته یا بر جامعه جوانان، کارمندان، سربازان، سالمندان و... تمرکز کرده‌اند.

در مرحله دوم و با محدود کردن جست‌وجو و درج کلیدواژه‌های «خودکشی کودکان و نوجوانان» و «خودکشی دانش‌آموزان»، این تعداد به ۱۷۴ مقاله و ۶۵ عنوان پایان‌نامه رسید. در مرحله بعد و با خواندن چکیده مقالات، ۳۱ عنوان مقاله غیرمرتبط تشخیص داده شد و پس از خواندن متن کامل مقالات، حذف موارد تکراری و اعمال معیارهای ورود و خروج مطالعات، در نهایت ۷۰ مقاله به فرایند مرور نظام‌مند وارد شد. یادآور می‌شود تعداد زیادی از پایان‌نامه‌ها موضوعات و عناوین تکراری داشتند و به علت ورود مقالات مستخرج از آن‌ها در بخش مقالات، از مطالعه مجدد آن‌ها خودداری شد. در نهایت، ۱۳ پایان‌نامه دارای موضوعات جدید که مقالات آن‌ها منتشر نشده بود، در فرایند مرور نظام‌مند قرار گرفتند. ضمناً دسترسی به متن کامل سه پایان‌نامه به علت تازگی و عدم انتشار متن کامل، مقدور نشد و به همین دلیل به مطالعه چکیده آن‌ها بسنده شد.

معیارهای ورود به پژوهش عبارت بود از اصیل بودن، درجه علمی-پژوهشی و کنفرانس‌های معتبر برای مقالات و دانشگاه‌های معتبر برای پایان‌نامه‌ها، تمرکز بر خودکشی کودکان و نوجوانان به عنوان متغیر اصلی تحقیق، سال انجام پژوهش (۱۴۰۲-۱۳۸۵). همچنین توصیفی بودن، روش‌شناسی غیرعلمی، سنجش خودکشی به عنوان یکی از متغیرهای فرعی یا واسطه یا پیامدی از ارتباط دو متغیر دیگر یا خصوصیتی از جامعه آماری، عدم نوآوری در مباحث، تکراری بودن نتایج و غیرکاربردی بودن پیشنهادها و راهکارها، معیارهای خروج از فرایند تحقیق در نظر گرفته شد. پس از اعمال معیارهای ورود و خروج، مطالعات وارد شده به فرایند مرور نظام‌مند، به دقت مطالعه و تمامی اطلاعات روش‌شناختی، نظری، یافته‌ها و نتایج و نیز پیشنهادهای کاربردی ارائه شده در آن‌ها در جدولی جمع‌آوری شد. در نهایت تمامی اطلاعات مقالات و پایان‌نامه‌ها تحلیل، ارزیابی و مقایسه شدند (نمودار شماره ۱).

شکل شماره ۱: فرایند جست‌وجو و گزینش مطالعات

۵. یافته‌ها

از سال ۱۳۸۵ با نزدیک شدن به زمان حاضر، تعداد پژوهش‌ها در مورد خودکشی گروه سنی دانش‌آموزان و نوجوانان، روبه‌فزونی بوده و به‌خصوص از سال ۱۳۹۵ به بعد، مطالعات بسیاری بر این گروه سنی متمرکز شده است. این روند با آمارهای افزایش میزان خودکشی در گروه‌های سنی پایین در دهه گذشته هم‌خوانی دارد و این حساسیت و تمرکز پژوهشی تا حدودی با مسئله شدن خودکشی در میان گروه سنی یادشده مرتبط است. در آمار سایت ایرانداک نیز بیشترین فراوانی پایان‌نامه‌ها در این حوزه در سال ۱۴۰۰ بوده است. در جدول زیر فراوانی و درصد مطالعات منتشرشده در سال‌های مختلف نمایش داده شده است.

جدول شماره ۱: فراوانی و درصد مقالات و پایان‌نامه‌های منتشرشده در سال‌های مختلف

سال	فراوانی	درصد
۱۳۸۵-۱۳۹۰	۴	۴.۸۱
۱۳۹۰-۱۳۹۵	۱۵	۱۸.۰۷
۱۳۹۵-۱۴۰۲	۶۴	۷۷.۱

۱-۵. سؤالات و اهداف پژوهش‌ها

هدف بیشتر تحقیقات را می‌توان در موارد زیر خلاصه کرد:

- یافتن رابطه آماری میان یک یا چند متغیر مستقل با خودکشی به عنوان متغیر وابسته؛
- یافتن تفاوت میان دو گروه از نوجوانان که یک گروه از جلسات مشاوره یا درمان برخوردار می‌شود و گروه دیگر هیچ آموزشی نمی‌بیند، از نظر میزان گرایش به خودکشی یا داشتن افکار خودکشی قبل و بعد از دریافت آموزش‌ها یا دوره‌های درمانی؛
- یافتن انگیزه‌های فردی یا عوامل اجتماعی و فرهنگی گرایش به خودکشی یا پیدایش افکار خودکشی در نوجوانان؛
- یافتن رابطه آماری میان دو متغیر مستقل (غالباً یک درمان روان‌شناختی) و وابسته (غالباً یک اختلال یا ویژگی منفی) در افرادی که گرایش به خودکشی دارند؛
- تحلیل و تبیین میزان شیوع افکار و گرایش‌های خودکشی و تفاوت آن در گروه‌های سنی، جنسی و نژادی مختلف و به تفکیک منطقه سکونت، وضع تأهل، بیماری‌های زمینه‌ای، وضعیت زندگی والدین و...

بیشتر مقالات سؤالات پژوهشی خود را به‌طور شفاف و واضح بیان نکرده و پس از بیان مسئله و ذکر آماری از خودکشی و ضرورت و اهمیت تحقیق و بیان هدف، به روش‌شناسی و بیان یافته‌ها پرداخته‌اند.

همچنین بیشتر سؤالات ناظر به چیستی مقوله خودکشی است و محققان درصد واکاوی عوامل روانی، فردی، اجتماعی و فرهنگی این پدیده و پاسخ به این سؤال محوری برآمده‌اند که چه متغیرهایی بر کاهش یا افزایش میزان یا افکار خودکشی تأثیرگذار است. در میان تحقیقات جامعه‌شناختی، اندک پژوهش‌هایی یافت شدند که درصد پاسخ به چرایی و چگونگی این مسئله برآمده‌اند و سؤالاتشان ناظر به سطوح کلان‌تری بوده است. این پژوهش‌ها نوعاً در قالب مقالات مروری و فراتحلیل انجام پذیرفته‌اند.

در میان پایان‌نامه‌ها، برخی سؤالات ناظر به چیستی مسئله خودکشی و میزان شیوع آن در گروه‌های مختلف، با مقالات مشابه بود. اما در بعضی از پژوهش‌های کاربردی، موضوع در سطح عمیق‌تر کاویده شده و به زمینه‌ها و زیرساخت‌های فرهنگی و اجتماعی نیز توجه شده بود. راه‌های پیشگیری از این پدیده و مهار آن نیز تحقیق و بررسی شده بود. البته تعداد این نوع پژوهش‌ها، در مقایسه با تحقیقات نظری و توصیفی، بسیار اندک است.

۲-۵. رویکردها و روش‌های پژوهش‌ها

در این مرور نظام‌مند، غلبه دیدگاه روان‌شناختی و روان‌پزشکی در مطالعات نمایان شد. در جدول شماره ۲ تعداد و درصد پژوهش‌ها به تفکیک حوزه‌های پژوهشی مختلف آمده است.

جدول شماره ۲: فراوانی و درصد حوزه‌های پژوهشی در مطالعات خودکشی

حوزه پژوهشی	فراوانی	درصد
روان‌شناسی و روان‌پزشکی	۴۶	۵۵.۴۲
جامعه‌شناسی	۱۶	۱۹.۲۷
علوم پزشکی	۱۲	۱۴.۴۵
علوم تربیتی	۸	۹.۶۳
حقوقی	۱	۱.۲
جمع کل	۸۳	۱۰۰

مطالعات حوزه روان‌شناسی، روان‌پزشکی و علوم تربیتی غالباً دارای رویکرد کمی و روش‌های توصیفی-تحلیلی و آزمایشی یا نیمه‌آزمایشی بوده‌اند و تأثیر یک درمان روان‌شناختی، ویژگی شخصیتی یا اختلال خلقی را بر کاهش یا افزایش خودکشی سنجیده‌اند و به ندرت از مبانی نظری استفاده کرده‌اند. معدود مطالعاتی نیز که نظریه‌های روان‌شناختی را در پژوهش خود آورده‌اند، به نظریاتی از قبیل نظریه طوفان، انشایدمن، هال، نظریه معنادرمانی فرانکل، نظریه سازمان شخصیت و لینهان استناد کرده‌اند. همچنین از آنجا که هدف غالب پژوهش‌های روان‌شناختی و روان‌پزشکی و علوم تربیتی فرضیه‌آزمایی و یافتن ارتباط معنادار میان دو متغیر در سطوح خرد و میانی بوده، استفاده از روش‌های آزمایشی و رویکرد علی و مقایسه‌ای برای آنان مناسب بوده است.

در حوزه جامعه‌شناسی چند مقاله دارای رویکرد کمی بوده و از روش پیمایش استفاده کرده‌اند؛ اما رویکرد غالب کیفی و روش‌های مرور نظام‌مند، فراتحلیل، نظریه زمینه‌ای/داده‌بنیاد (گراندد تئوری) و تحلیل محتوا بوده است.

در پایان‌نامه‌های حوزه جامعه‌شناسی، رویکرد غالب توصیفی بوده و به دنبال یافتن علل و زمینه‌های اجتماعی-فرهنگی گرایش به خودکشی بوده‌اند. اغلب مطالعات این حوزه از نظریات دورکیم و یادگیری اجتماعی بهره گرفته‌اند. آن دسته از پژوهش‌ها که با رویکرد توصیفی و رابطه‌ای به مقوله خودکشی نگریسته‌اند و درصدد توصیف وضع موجود بوده‌اند، در رسیدن به اهداف پژوهشی خود موفق بوده‌اند. اما مطالعاتی که به دنبال پاسخ به چرایی و چگونگی مسئله خودکشی بوده‌اند، نتوانسته‌اند به خوبی و در سطحی تحلیلی به این سؤالات پاسخ دهند.

مطالعات حوزه علوم پزشکی بیشتر بر ارائه گزارشی از علت‌های خودکشی، روش‌های آن و توصیف میزان خودکشی در افراد مختلف متمرکز بوده‌اند و به ارائه آمارهای مختلف خودکشی پرداخته‌اند. سطح تحلیل اکثر این مطالعات فرد بوده است. این‌گونه مطالعات با توجه به هدفشان که صرفاً توصیف وضعیت موجود و ارائه آمارهای مربوط به خودکشی بوده، از مبانی نظری صرف نظر کرده‌اند و با ارائه آمارهای دقیق از میزان و روش‌های خودکشی به هدف توصیفی خود رسیده‌اند. اما در هیچ‌کدام از این مطالعات، آمارها به تفکیک استان ارائه نشده تا امکان مقایسه میان استان‌های مختلف را فراهم کند.

در خصوص خودکشی کودکان مطالعات بسیار کمی صورت گرفته و اندک پژوهش‌های در این زمینه، بیشتر ناظر به مطالعه یک مورد خاص (برای مثال، یک کودک ۵ یا ۸ ساله که چند بار تهدید یا اقدام به خودکشی کرده) و تشریح پرونده پزشکی آن کودک بوده است که به علت نداشتن معیارهای علمی لازم، از فرایند مرور کنار گذاشته شدند. بر این اساس، غالب تحقیقات یافت شده با کلیدواژه «خودکشی کودکان و نوجوانان»، بر گروه سنی «نوجوانان ۱۸-۱۲ ساله» یا «دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم» متمرکز بوده‌اند. البته علت این موضوع، شیوع کمتر خودکشی در میان کودکان است.

تحقیقاتی که جامعه آماری خود را دختران نوجوان انتخاب کرده‌اند (۲۷ مورد)، بیش از تحقیقاتی است که پسران را جامعه آماری قرار داده‌اند (۴ مورد). بعضی از تحقیقاتی که در جامعه آماری خود شرط جنسیت را لحاظ نکرده‌اند نیز در نمونه‌گیری، تعداد بیش‌تری از دختران را انتخاب کرده‌اند. این مورد شاید بدین علت باشد که در مقوله خودکشی، دسترسی به کسانی که خودکشی موفق داشته‌اند، وجود ندارد و صرفاً کسانی بررسی می‌شوند که خودکشی نافرجام داشته‌اند یا افکار خودکشی را در سر می‌پروانند که بیشتر از میان دختران هستند. خودکشی پسران، به علت استفاده از وسایل و شیوه‌های پُرخطر، بیش از دختران به مرگ می‌انجامد؛ اما خودکشی دختران معمولاً درمان می‌شود و به مرگ منجر نمی‌شود.

خلاصه‌ای از یافته‌های روش‌شناختی مطالعات (رویکردها، روش‌ها، متغیرهای مستقل و وابسته و انواع روش‌های تحلیل داده‌ها) در جدول شماره ۳ ارائه شده است.

جدول شماره ۳: طبقه‌بندی یافته‌های روش‌شناختی پژوهش‌های پیشین

حوزه پژوهشی	روان‌شناسی و روان‌پزشکی	جامعه‌شناسی	علوم پزشکی	علوم تربیتی	حقوقی
رویکرد	تجربی و علمی، مقایسه‌ای، ارتباطی از نوع همبستگی	کلی، توصیفی، رابطه‌ای	توصیفی	تجربی و علمی، مقایسه‌ای، ارتباطی از نوع همبستگی	توصیفی
روش تحقیق	کمی، توصیفی-تحلیلی، آزمایشی	کیفی، مرور نظام‌مند، فراتحلیل، تحلیل محتوا	کمی، توصیفی	توصیفی-تحلیلی، کمی، آزمایشی	اسنادی
متغیرهای مستقل	درمان شناختی مبتنی بر ذهن‌آگاهی، درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد (ACT)، طرح‌واره درمانی، درمان مبتنی بر معنویت (معنادرمانی)، روان‌شناسی مثبت‌گرا با تأکید بر آموزه‌های دینی، اضطراب، استرس، هوش هیجانی پایین و تصویر بدنی منفی، خودمحوری، پرخاشگری، ناتوانی در برقراری ارتباط اجتماعی و عزت‌نفس کم	کارکردهای خانواده، روابط اجتماعی، سرمایه اجتماعی، دین‌داری، پایگاه اجتماعی-اقتصادی، حمایت اجتماعی، احساس امنیت اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی، نظام مردسالار و تبعیض جنسیتی		آموزش سبک‌های فرزندپروری به والدین نوجوانان خودکشی‌گرا، خودکارآمدی، مهارت‌های ارتباطی، مهارت حل مسئله و مهارت تاب‌آوری	
متغیرهای واسطه	نشخوار فکری، تعهد دینی				
آزمون‌های آماری	ضریب فی، ضریب همبستگی پیرسون، تحلیل واریانس، آزمون تی و تحلیل رگرسیون	ضریب همبستگی پیرسون، رگرسیون		ضریب فی، ضریب همبستگی پیرسون، تحلیل واریانس، آزمون تی، رگرسیون	

کلان	خُرد، میانه	خُرد	میانه، کلان	خُرد، میانه	سطح تحلیل (خُرد / میانه / کلان)
	استاندارد		محقق ساخته، ترکیبی	استاندارد	نوع شاخص‌ها (استاندارد / محقق ساخته / ترکیبی)
اسناد، مطالعات، قوانین	نوجوانان ۱۲-۱۸ ساله، دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم	کودکان و نوجوانان	نوجوانان ۱۱-۱۹ ساله، دانش‌آموزان مقاطع اول و دوم متوسطه	نوجوانان ۱۲-۱۸ ساله، دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم	جمعیت آماری
کیفی	کمی	کمی	کیفی	کمی	حجم نمونه (کمی / کیفی)
	۱۸-۱۲ سال	۱۹-۶ سال	۱۹-۱۱ سال	۱۸-۱۲ سال	دامنه سنی اعضای نمونه

۳-۵. یافته‌های پژوهش‌ها

مطالعاتی که به بررسی انگیزه‌ها، علل و عوامل پدیده خودکشی یا تبیین رابطه همبستگی میان خودکشی و متغیرهای مختلف پرداخته‌اند یا گزارشی از وضعیت و آمارهای موجود ارائه داده‌اند، به یافته‌های جالب توجهی رسیده‌اند که خلاصه آن گزارش می‌شود:

۱. یافته‌های آماری در تحقیقاتی که عوامل دموگرافیک و زمینه‌ای خودکشی (سن، جنس، سکونتگاه، تحصیلات، گرایش جنسی و تأهل) را بررسی کرده‌اند، حاکی از آن است که خودکشی در ایران نسبت به دیگر کشورهای خاورمیانه، از میزان بالاتری برخوردار است و سن افرادی که خودکشی می‌کنند، در حال کاهش است و به نوجوانی رسیده است. در بیشتر موارد ثبت شده، حداقل یک اختلال شخصیتی (افسردگی یا اختلال شخصیت مرزی) در فرد اقدام‌کننده به خودکشی یافت شد.

بعد از تصادفات، خودکشی دومین علت مرگ نوجوانان ۱۹-۱۵ ساله است و پس از مصرف قلیان، دومین رفتار پُرخطر نوجوانان شمرده می‌شود. پوشش رسانه‌ای موضوع خودکشی و ترویج خشونت در رسانه‌های مجازی و بازی‌های کامپیوتری یکی از علل افزایش نرخ خودکشی نوجوانان در سال‌های اخیر بوده است (فرامرزیان و همکاران، ۱۳۹۸).

سن: در کودکی و اوایل نوجوانی (۱۴-۱۱ سال) و پیش از بلوغ، شیوع خودکشی کمتر است و با بالاتر رفتن سن (۱۴-۱۸ سال) و تغییرات جسمی و روحی و عاطفی دوران بلوغ، مواجهه بیشتر نوجوان با محیط اجتماعی و فضای شبکه‌های اجتماعی و آسیب‌های ناشی از آن و نیز آشنایی با انواع موارد مخدر، میزان خودکشی نوجوانان نیز به طور چشم‌گیری بالاتر می‌رود (مطلبی مقدم و میکائیلی، ۱۳۹۹). آشنان بودن با پدیده خودکشی، نداشتن تصویر واضح از مرگ، مراقبت بیشتر والدین، روابط بهتر و صمیمی‌تر با والدین، میزان کمتر بیماری‌های روانی و اعتیاد و برخورد کمتر با ریسک فاکتورها (فضای مجازی و دوستان) علل کم بودن میزان خودکشی در کودکان ذکر شده است. اما در موارد نادری که خودکشی در کودکان گزارش شده است، علت‌هایی که برای آن برشمرده‌اند عبارت‌اند از: وضع نامناسب اقتصادی-اجتماعی، مشکلات روانی در کودک یا خانواده، دسترسی به داروهای خطرناک، کودک‌آزاری خانواده یا دیگران، وجود عامل تنش‌زا مانند خانواده گسسته یا اعتیاد والدین، مشکلات تحصیلی، بیش‌فعالی و الگوهای فرزندپروری اشتباه.

جنسیت: در تفاوت بین دو جنس در آمارهای مربوط به خودکشی، این موضوع ثابت شده است که گرایش به خودکشی یا خودکشی نافرجام در دختران و خودکشی موفق در پسران بیشتر است. علت این تفاوت در نوع وسیله خودکشی عنوان شده است. دختران بیشتر از طریق مسمومیت با دارو اقدام به خودکشی می‌کنند که احتمال نجات‌یافتنشان بیشتر است. اما پسران روش‌های خطرناک‌تری مانند حلق‌آویز کردن یا خودکشی با چاقو و سلاح گرم را برمی‌گزینند. خطر خودکشی در نوجوانان دارای سابقه سوءاستفاده جنسی، سه برابر دیگر نوجوانان است که برای دختران بیشتر اتفاق می‌افتد، اما در پسران بیشتر به خودکشی منجر می‌شود (حکیم و خانی‌پور، ۱۳۹۳).

نوع سکونتگاه: خودکشی در میان شهرنشینان و ساکنان حاشیه شهرها بیش از روستاییان است؛ زیرا در روستا انسجام و یکپارچگی اجتماعی و صمیمیت بیشتر و پیوندهای خانوادگی عمیق‌تر است؛ اما در شهرهای بزرگ عوامل خطر و آسیب‌زا و نیز استرس‌های محیطی بیشتر است (شریف‌پور، ۱۳۹۹). در مناطق حاشیه‌نشین نیز به علت کمبود حمایت‌های دولتی و اقتصادی و اجتماعی و نیز افزایش بزهکاری و رفتارهای ضداجتماعی و خلاف عرف، رضایت از زندگی کم و تمایل به خودکشی بیشتر است (یعقوبی و شریف‌پور، ۱۳۸۶).

گرایش جنسی: خودکشی در پسران نوجوان هم‌جنس‌گرا (هموسکشوال) و دوجنس‌گرا (بای سکشوال) بیشتر از پسران دگرجنس‌گرا است (سیمبر و همکاران، ۱۳۹۶).

وضع تأهل: وضع تأهل بر خودکشی دختران نوجوان ساکن در شهرهای کوچک مؤثر است و دختران متأهل بیش از دختران مجرد اقدام به خودکشی می‌کنند؛ زیرا بدون تمایل قلبی و با اکراه و به اجبار خانواده تن به ازدواج در سن کم داده‌اند و ازدواج اجباری امید و رضایت آن‌ها را در زندگی کاهش داده است (سراوانی، ۱۳۹۸؛ هاشمی و مردانی، ۱۴۰۰).

۲. مهم‌ترین عوامل مؤثر بر افزایش افکار و ایده‌پردازی و اقدام به خودکشی در کودکان و نوجوانان که در تحقیقات متعدد به آن‌ها اشاره شده و دارای بیشترین فراوانی بوده‌اند، به ترتیب عبارت‌اند از:

عوامل فردی شامل اختلالات خلقی که شایع‌ترینشان افسردگی است، اضطراب و استرس، نشخوار فکری، انعطاف‌پذیری کم، احساسات و خشم‌های سرکوب‌شده، تنهایی، شکست عاطفی، ناامیدی، سابقه سوءاستفاده جنسی، ناتوانی در رابطه با جنس مخالف یا صدمه دیدن از او، ضعف در مدیریت هیجان، ناتوانی در رویارویی و مقابله با مشکلات و نداشتن مهارت حل مسئله، شخصیت ضداجتماعی، کمبود عزت‌نفس و احساس خودکهتری، خودشناسی ضعیف، مصرف مواد مخدر یا روان‌گردان، تنش‌ها و تعارضات هویتی دوران بلوغ و تصور منفی از بدن (اصلان و همکاران، ۱۳۹۳؛ میرکازهی، ۱۳۹۵؛ محمودنژاد و همکاران، ۱۳۹۷؛ احمدی، ۱۳۹۸؛ زراعی، ۱۳۹۹؛ کریمی و همکاران، ۱۴۰۰)؛

عوامل خانوادگی شامل اختلاف و تعارض بین‌نسلی و ارزشی با والدین، ناتوانی والدین در درک نیازهای فرزندان، کشمکش یا طلاق عاطفی والدین، فروپاشی ساختار خانواده، تحصیلات کم و بیماری مادر، سوءاستفاده جسمی و جنسی اعضای خانواده، اجبار به ازدواج زودهنگام، سابقه خودکشی در خانواده، حمایت‌نشدن روحی یا مالی از سوی خانواده، سبک‌های فرزندپروری اشتباه (مستبدانه یا سهل‌گیرانه)، سخت‌گیری‌های افراطی والدین و تحمیل نوع خاصی از سبک زندگی بر نوجوان (کاظمی، ۱۳۹۴؛ جعفری و مرعشی، ۱۳۹۶؛ قدردان و جهانگیر، ۱۳۹۸؛ عابدی، ۱۳۹۹؛ والی‌نژاد و همکاران، ۱۴۰۰)؛

عوامل اجتماعی شامل طرد اجتماعی و ازدست‌دادن سرمایه اجتماعی، اثرات طلاق بر کودکان، مهاجرت و حاشیه‌نشینی و به تبع آن طرد اجتماعی و افزایش بزهکاری در مناطق حاشیه‌نشین، فقر و مشکلات اقتصادی، گسترش و عادی شدن خشونت در سطح جامعه، اعتیاد به مواد مخدر و الکل و بازی‌های کامپیوتری و... (حبیبی و پورحسین، ۱۳۹۱؛ عطاری، ۱۳۹۷؛ خلیج‌آبادی و محمدی، ۱۳۹۸؛ ربیعی و گرجی، ۱۳۹۹؛ دهقان و همکاران، ۱۳۹۹؛ مرادی و مدبرنژاد، ۱۳۹۹؛ نادری، ۱۴۰۲)؛

عوامل زمینه‌ای شامل سن، جنسیت، وضعیت تأهل، نوع سکونت‌گاه (شهری/روستایی یا مرکزی/حاشیه‌ای)، تحصیلات، نژاد و قومیت (سیمبر و همکاران، ۱۳۹۶)

عوامل فرهنگی شامل انتظارات نقش، فشار و استرس تحصیلی، رسانه‌های اجتماعی و نداشتن سواد رسانه و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، گرایش جنسی نامتعارف (هم‌جنس‌گرایی و دوجنس‌گرایی)، مزاحمت‌های سایبری، ضعف اعتقادات و کاهش شرکت در مجالس مذهبی، محرومیت‌های اقتصادی و منطقه‌ای و نژادی، نظام مردسالار (که با سرکوب‌شدن و تنزل جایگاه دختران به‌ویژه در روستاها همراه است)، فرهنگ و ارزش‌های برآمده از مدرنیته (فردگرایی، صنعتی‌شدن، جایگزینی اقتدار سنتی با تحقیق آزاد در نظام آموزشی، کم‌شدن یکپارچگی اجتماعی، مدارا با رفتارهای انحرافی در خُرده‌فرهنگ نوجوانان) (حبیبی و پورحسین، ۱۳۹۱؛ سیمبر، ۱۳۹۶؛ ابوذری، ۱۳۹۸؛ مطلبی مقدم، ۱۳۹۹؛ هاشمی و مردانی، ۱۴۰۰).

خلاصه عوامل مؤثر بر خودکشی و درصد هرکدام در جدول شماره ۴ آمده است.

جدول شماره ۴: فراوانی و درصد عوامل مؤثر بر افزایش خودکشی

عنوان	فراوانی	درصد ^۱
عوامل فردی	۷۶	۴۶.۰۶
عوامل خانوادگی	۳۲	۱۹.۳۹
عوامل اجتماعی	۲۸	۱۶.۹۶
عوامل زمینه‌ای	۱۵	۹.۰۹
عوامل فرهنگی	۱۴	۸.۴۸
کل	۱۶۵	۱۰۰

۱. از آنجاکه برخی از پژوهش‌ها صرفاً به ارائه آمار گزارشی از خودکشی بسنده کرده‌اند و رابطه‌سنجی و بررسی عوامل در آن‌ها وجود نداشته و در مقابل برخی از پژوهش‌ها، به‌ویژه پایان‌نامه‌ها، به بررسی چندین عامل مؤثر بر این پدیده پرداخته‌اند، لذا تعداد کل برای درصدگیری، تعداد تمام فاکتورهایی در نظر گرفته شده است که در پژوهش‌ها به‌عنوان متغیرهای مستقل و عوامل مؤثر بر خودکشی یا افکار و گرایش به خودکشی معرفی شده‌اند و تأثیر آن‌ها بر افزایش افکار یا رفتار خودکشی تأیید شده است.

۳. مهم‌ترین عوامل بازدارنده که نقش مهمی در کاهش گرایش به خودکشی دارند، عبارت‌اند از:

عوامل فردی شامل معنویت و انجام مناسک مذهبی (مانند نماز و داشتن دل‌بستگی به خدا و رابطه قوی با او و تصور مثبت از خدا)، شادکامی، هوش هیجانی بالا، عزت نفس بالا، ویژگی‌های شخصیتی مناسب مانند تاب‌آوری، انعطاف‌پذیری شناختی، توانایی تنظیم هیجانات، کنترل خلق منفی، افکار و باورهای مثبت درباره خویشتن و خودآگاهی و خودپنداره مثبت (حسین‌خانزاده و همکاران، ۱۳۹۷؛ گاطع‌زاده و احمدی، ۱۳۹۸؛ رجب‌پور و همکاران، ۱۳۹۹)؛

عوامل اجتماعی شامل سرمایه اجتماعی و داشتن شبکه روابط گسترده با دوستان، همسالان، معلمان، خویشان، دریافت حمایت‌های اجتماعی و داشتن مهارت‌های اجتماعی (رحمانی و همکاران، ۱۳۹۵؛ آگاهی، ۱۳۹۶؛ فدایی و همکاران، ۱۴۰۰)؛

عوامل خانوادگی شامل رابطه صمیمی والدین، سبک والدگری مقتدرانه، حمایت عاطفی از نوجوان و محیط آرام خانه (سلمانی و علی‌نژادیان، ۱۳۹۸؛ علی‌بابایی، ۱۳۹۹).
 فراوانی و درصد عوامل بازدارنده یا مؤثر بر کاهش خودکشی در جدول زیر ارائه می‌شود.

جدول شماره ۵: فراوانی و درصد عوامل مؤثر بر کاهش گرایش به خودکشی

عنوان	فراوانی	درصد ^۱
عوامل فردی	۳۰	۶۹.۷۶
عوامل اجتماعی	۷	۱۶.۲۷
عوامل خانوادگی	۶	۱۳.۹۵
کل	۴۳	۱۰۰

۴. تحقیقاتی که درصدد یافتن رابطه همبستگی میان متغیرهای روان‌شناختی و افکار و رفتار خودکشی بوده‌اند، وجود رابطه مثبت را میان انواع درمان‌های روان‌شناختی و روان‌پزشکی

۱. تعداد کلی که برای درصددگیری انتخاب شده، شامل تعداد تمام فاکتورهایی است که تأثیر آن‌ها بر کاهش گرایش به خودکشی یا ایده‌پردازی خودکشی تأیید شده است.

با کاهش میزان، گرایش یا افکار خودکشی تأیید کرده‌اند. در میان انواع درمان‌ها، رفتاردرمانی دیالکتیکی، درمان شناختی-رفتاری، طرح‌واره‌درمانی، مداخله یکپارچه‌نگر، گروه‌درمانی، درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد، معنادرمانی و آموزش‌هایی از قبیل آموزش مهارت حل مسئله، مثبت‌اندیشی و تاب‌آوری بیشترین بسامد را در میان تحقیقات داشته‌اند. ضمن این‌که نقش خانواده، حمایت و الگوهای فرزندپروری و سبک‌های دل‌بستگی نیز در رفتار خودکشی نوجوانان مؤثر ارزیابی شده است (حسین‌خانزاده و همکاران، ۱۳۹۷؛ سلیمان‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۸؛ ابوترابی و همکاران، ۱۳۹۹؛ شایگان‌فر، ۱۳۹۹؛ دمهری، ۱۴۰۰؛ عبدی و حناچی، ۱۴۰۰).

۴-۵. راهکارها و پیشنهادهای ارائه‌شده در پژوهش‌ها

تعدادی از پژوهش‌ها هیچ‌گونه پیشنهادی ارائه نکرده‌اند و تعدادی نیز صرفاً به ارائه پیشنهادهای پژوهشی بسنده کرده‌اند. اما آنچه در این کار پژوهشی مدنظر بوده، پیشنهادهای کاربردی در سطح کلان است که در پایان‌نامه‌ها بیش از مقالات به چشم می‌خورد. لذا از ارائه پیشنهادهای پژوهشی و غیرکاربردی صرف‌نظر شده و خلاصه‌ای از پیشنهادهای کاربردی که بیشترین فراوانی را در تحقیقات داشته‌اند، ارائه شده است. همان‌طور که در جدول شماره ۶ (خلاصه راهکارها و پیشنهادهای مشاهده می‌شود، پیشنهادهای آموزش‌محور و فرهنگ‌محور که بر آموزش و آگاه‌سازی نوجوانان، خانواده‌ها و افراد جامعه و فرهنگ‌سازی در خصوص ارتباط بهتر با نوجوانان، نوع برخورد با آسیب اجتماعی خودکشی (آگاهی، ۱۳۹۶؛ سلیمان‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۸؛ رجایی و همکاران، ۱۳۹۹) تغییر باورهای بازتولیدکننده این پدیده همچون باورهای مردسالارانه (کاظمی، ۱۳۹۴) و باور به این‌که فرزندان باید سبک زندگی والدین را تقلید کنند بدون توجه به اختلافات نسلی (ربیعی و گرجی، ۱۳۹۹؛ زکی‌زاد، ۱۳۹۱) توجه و تمرکز کرده‌اند، بیشترین فراوانی را در میان پیشنهادهای ارائه‌شده به خود اختصاص داده‌اند.

از منظری دیگر، پیشنهادها را می‌توان به دو دسته تقسیم کرد: نخست راهکارهای سطح کلان که شامل فرهنگ‌سازی و سیاست‌گذاری در زمینه کاهش آسیب‌هایی است که به خودکشی می‌انجامد و دوم راهکارهای سطح میانی و خرد که آگاه‌سازی در زمینه خطرات و آموزش مهارت‌های زندگی به نوجوانان و سبک‌های والدگری و تربیت فرزند به والدین توسط کارگزاران فرهنگی را شامل می‌شود.

جدول شماره ۶: خلاصه راهکارها و پیشنهادها

مقوله کلی	راهکار و پیشنهاد ارائه شده	فراوانی	درصد ^۱
آموزش محور	آگاه‌سازی والدین در زمینه سبک‌های والدگری و ارتباط مؤثر با فرزندان و خطرات رفتار مستبدانه و تبعیض‌آمیز از طریق برگزاری کارگاه‌ها یا تعامل با مسئولان مدرسه	۱۶	۱۸.۳۹
	آموزش مهارت‌های زندگی و مهارت‌های حل مسئله به نوجوانان در مدارس	۱۰	۱۱.۴۹
	آگاه‌سازی نوجوانان درباره خطرات سایبری و رفتارهای پرخطر	۵	۵.۷۴
	برگزاری کارگاه‌های مشاوره برای آگاه‌سازی افراد جامعه از سوی نهادها و ارگان‌ها با بهره‌گیری از توان علمی و کارشناسی متخصصان و مشاوران و مددکاران اجتماعی	۴	۴.۵۹
فرهنگ محور	بازنگری در محتوای درسی و آموزشی و گنجاندن مطالب کاربردی در کتاب‌های درسی	۱	۱.۱۴
	لحاظ کردن فرایندی برای فرهنگ‌سازی و سیاست‌گذاری در خصوص کاهش خودکشی در نظام قانونی، آموزشی و فرهنگی	۱۵	۱۷.۲۴
	برنامه‌ریزی اجتماعی و فرهنگی کلان برای پُرکردن اوقات فراغت نوجوانان	۳	۳.۴۴
	گسترش جامعه مدنی برای جذب نوجوانان و خانواده‌ها در جهت کاهش اختلاف نسلی و تضاد ارزش‌ها	۱	۱.۱۴
	تلاش برای ارتقای سطح آگاهی اجتماعی به‌ویژه قشر مذهبی و سنتی و تعدیل باورهای مردسالارانه	۱	۱.۱۴
درمان محور	لحاظ کردن نتایج تحقیقات در برنامه‌ریزی‌های اجتماعی و فرهنگی توسط مسئولان و دست‌اندرکاران	۱	۱.۱۴
	توجه روان‌شناسان و مشاوران به روش‌های درمانی که تأثیرش بر کاهش خودکشی در مطالعات ثابت شده	۱۰	۱۱.۴۹
	استفاده از درمان‌های روان‌شناختی که تأثیرش بر کاهش خودکشی در مطالعات ثابت شده، در مدارس و در برخورد با دانش‌آموزان خودکشی‌گرا	۶	۶.۸۹

۱. مبنای درصدگیری برای پیشنهادها، تعداد کل پیشنهادهای ارائه‌شده در مطالعات بوده است (۷۸ پیشنهاد) و نه تعداد کل پژوهش‌های انجام‌شده؛ چراکه تمام پژوهش‌ها پیشنهادهای سیاستی ارائه نداده‌اند. برخی از پژوهش‌ها به ذکر پیشنهادهای پژوهشی بسنده کرده و برخی دیگر هیچ پیشنهادی ارائه نکرده‌اند. در مقابل در بعضی از پژوهش‌ها نیز چندین پیشنهاد کاربردی ارائه شده است.

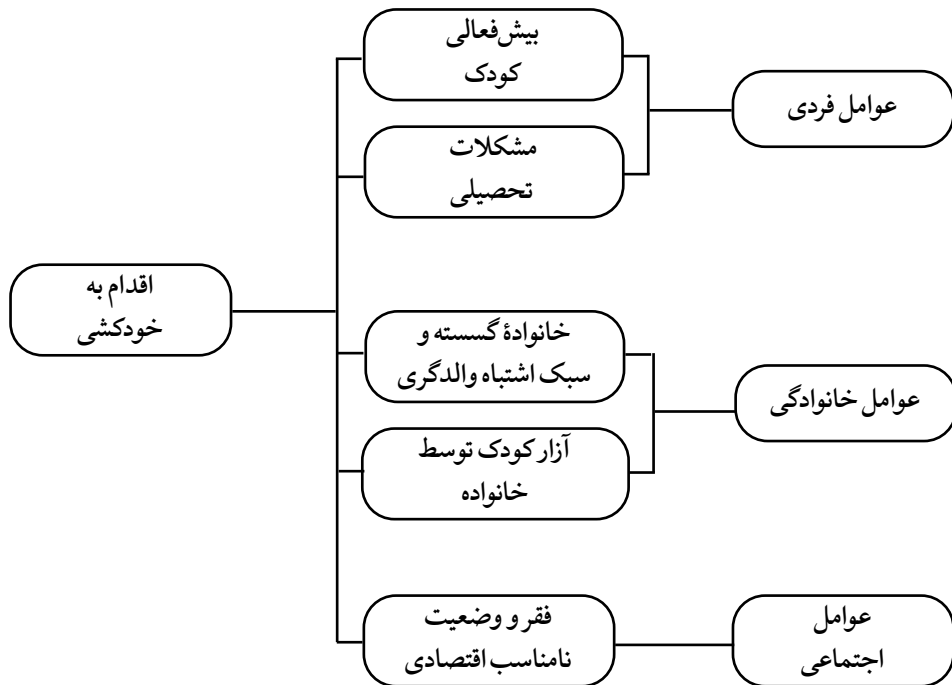
۹.۱۹	۸	تأسیس مرکز یا بخشی برای پیشگیری و مداخله در خودکشی کودکان و نوجوانان در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و مدارس	عمل محور
۲.۲۹	۲	تشکیل کارگروه ویژه برای شناخت نوجوانان دارای شرایط روحی حاد و کمک به آنها	
۱.۱۴	۱	تعامل ناجا با آموزش و پرورش برای استفاده از ظرفیت سازمان‌ها جهت پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی	
۱.۱۴	۱	قانون‌گذاری در خصوص نظارت و کنترل دقیق بر عملکرد اصحاب رسانه	قانون محور
۱.۱۴	۱	ممنوع کردن فروش قرص برنج به نوجوانان	
۱.۱۴	۱	تغییر قوانین مردسالارانه از جمله مواد ۱۱۳۳، ۱۱۱۷ و ۱۱۰۵ قانون مدنی	
۱۰۰	۸۷	تعداد کل	

۶. بحث و نتیجه‌گیری

هدف این مطالعه، بررسی پژوهش‌های انجام‌شده با موضوع خودکشی کودکان و نوجوانان از منظر رویکرد، روش‌شناسی، تحلیل مسئله و ارائه راهکارهای کاربردی برای پیشگیری از آن بود. در این راستا، تعداد ۸۳ عنوان مقاله و پایان‌نامه از بانک‌های اطلاعاتی مورد بررسی دقیق قرار گرفت و نقاط قوت و ضعف آن‌ها تحلیل شد. بر پایه نتایج این مرور نظام‌مند اکثر مطالعات موجود، خودکشی را به‌عنوان مسئله‌ای فردی و ناشی از اختلالات روانی مورد توجه قرار داده و از رویکردهای روان‌کاوانه یا روان‌پزشکانه استفاده کرده‌اند. این رویکرد اگرچه می‌تواند برای روان‌شناسان در شناسایی و درمان افراد مستعد به خودکشی مفید باشد، اما به‌تنهایی کافی نیست و خلأ پژوهش‌های جامعه‌شناختی که به خودکشی کودکان و نوجوانان به‌عنوان پدیده‌ای اجتماعی-فرهنگی پیردازند، به‌شدت احساس می‌شود.

در پژوهش‌ها بیشترین عوامل تأثیرگذار بر افزایش گرایش به خودکشی به ترتیب عوامل فردی، خانوادگی، اجتماعی، زمینه‌ای و فرهنگی و بیشترین عوامل بازدارنده از خودکشی به ترتیب عوامل فردی، اجتماعی و خانوادگی ذکر شده است. یکی از ضعف‌های قابل توجه در تحقیقات مرور شده، استفاده غالب از روش‌های کمی به‌ویژه پیمایش یا آزمایش و پرسشنامه‌های استاندارد بوده است؛ این در حالی است که بسیاری از این ابزارها برای

جوامع دیگر با فرهنگ‌های متفاوت طراحی شده و فرآیند بومی‌سازی شاخص‌ها و گویه‌های آن‌ها به خوبی انجام نشده است. از سوی دیگر، ارزیابی افکار و گرایش‌های خودکشی با رویکردهای کیفی و مصاحبه‌های عمیق می‌تواند نتایج دقیق‌تری ارائه دهد. در این مطالعه تنها چهار مقاله از روش مصاحبه استفاده کرده و به مفهوم‌سازی پرداخته بودند. از دیگر نقاط ضعف پژوهش‌ها، محدودیت بررسی به یک استان یا شهر خاص بوده و تحقیقات مقایسه‌ای میان استان‌ها، شهرستان‌ها، فرهنگ‌ها و قومیت‌های گوناگون از لحاظ میزان شیوع، روش‌ها و انگیزه‌های خودکشی در کودکان و نوجوانان به ندرت دیده شده است. این در حالی است که تحقیقات گسترده‌تری همچون پژوهش زرانی (۱۴۰۰)، بر ضرورت انجام چنین مقایسه‌هایی تأکید دارند. در ادامه، جمع‌بندی عوامل و انگیزه‌های گرایش به خودکشی در کودکان و نوجوانان، بر اساس یافته‌های مرور شده، ارائه شده است:

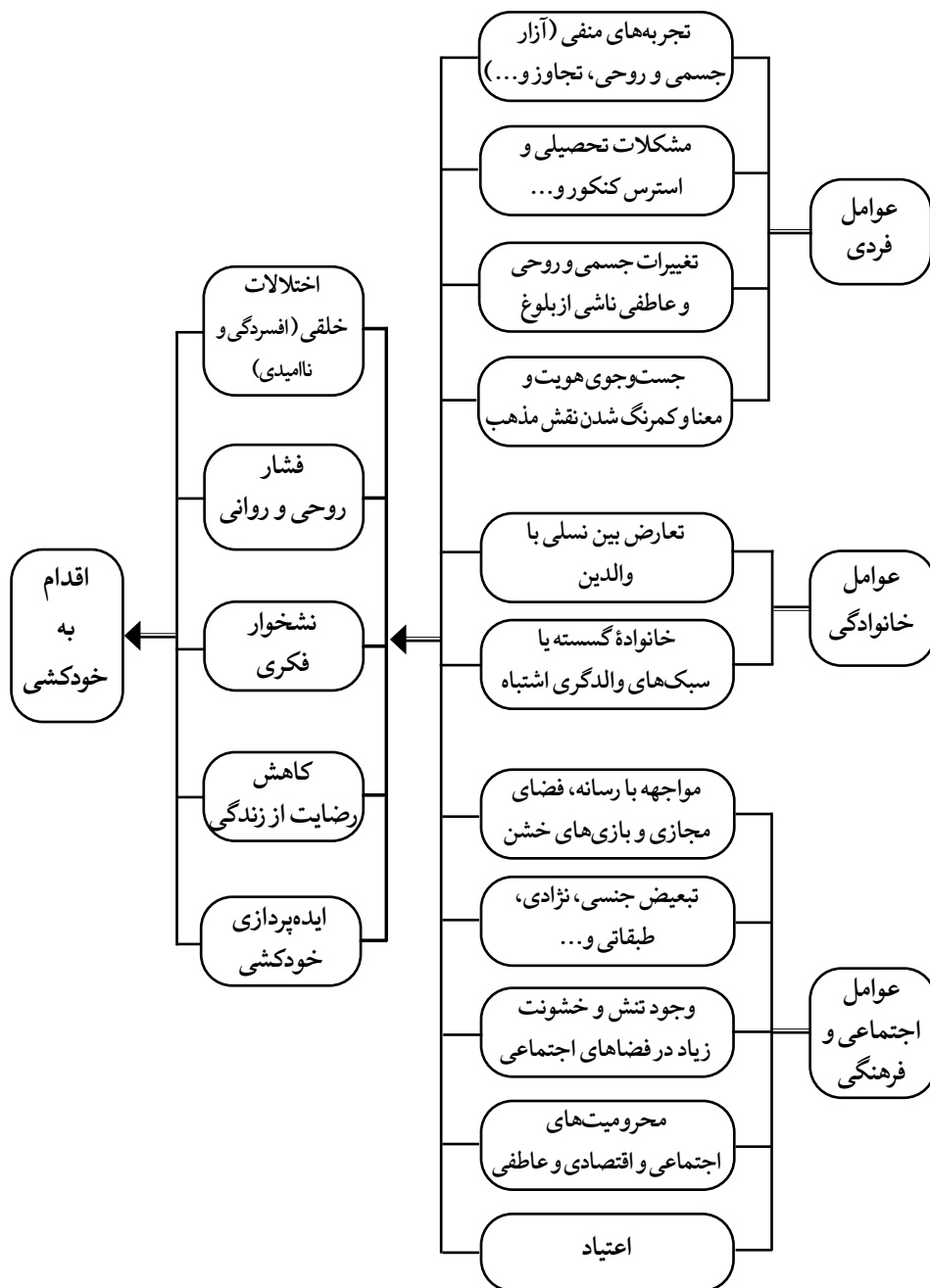

شکل شماره ۲: جمع‌بندی عوامل مؤثر بر خودکشی کودکان ۶-۱۱ سال

همان‌طور که از پژوهش‌ها برمی‌آید، خودکشی در کودکان بسیار نادر است و اندک موارد رخ داده نیز عموماً ناشی از عوامل فردی مانند اختلالات روانی یا مشکلات تحصیلی و همچنین عوامل خانوادگی نظیر آزار و اذیت توسط اعضای خانواده، زندگی با والدین طلاق‌گرفته، ناپداری یا نامادری، والدین عصبی و ناآگاه و یا نبود حمایت عاطفی است. نظریه فشار آگنیو به‌خوبی تأکید می‌کند که مسائل تحصیلی، مشکلات خانوادگی و ارتباطات ناکارآمد با والدین، فشار روانی زیادی بر کودک وارد می‌کند. این فشارها گاهی به قدری سنگین می‌شوند که کودک تاب تحمل آن را ندارد و در نتیجه به خودکشی روی می‌آورد.

مرور پژوهش‌ها نشان می‌دهد که در دوران نوجوانی، به علت حضور فعال‌تر در محیط‌های اجتماعی، ارتباط گسترده‌تر با همسالان، روبه‌رو شدن با فضای مجازی و کاهش نفوذ و اقتدار والدین، چالش‌های هویتی بیشتری پدید می‌آید. نقش فضای مجازی به‌عنوان یکی از چالش‌های اجتماعی نوظهور، در این میان بسیار پررنگ است. با توجه به نظریات دورکیم و استنگل که خودکشی را عمدتاً ناشی از علل و زمینه‌های اجتماعی می‌دانند و نیز نظریات مرتن و آگنیو که آن را نتیجه فشارهای اجتماعی و ساختاری می‌پندارند، خودکشی در میان نوجوانان بیشتر از کودکان به علت مواجهه با مسائل پیچیده‌تر اجتماعی و فرهنگی رخ می‌دهد. این مسائل شامل فشار نقش در دوران بلوغ، نابرابری‌های جنسیتی و تحصیلی (به‌طور خاص سهمیه‌های کنکور)، شکاف‌های بین‌نسلی، شکست در دستیابی به اهداف و پیامدهایی مانند نومییدی، سرخوردگی و افسردگی است.

جمع‌بندی این مطالعات حاکی است که نوجوانان در دوران بلوغ با چالش‌های متعددی مواجه می‌شوند. حضور عوامل فرهنگی نظیر ارزش‌های متضاد، فاصله طبقاتی و انتظارات نامتناسب جامعه می‌تواند بر بحران‌های روانی نوجوانان تأثیرگذار باشد. همچنین، نبود امکان مناسب برای ابراز هویت و خودیابی، موجب افزایش اضطراب و انزوای نوجوانان می‌شود. چنانچه در این وضعیت از حمایت‌های کافی خانواده، مدرسه و جامعه برخوردار نباشند و آموزش‌های لازم برای مقابله با تهدیدهای اجتماعی و فضای مجازی به آن‌ها داده نشود، در معرض مشکلات هویتی، شخصیتی و اجتماعی بیشتری قرار می‌گیرند. در این شرایط، فشارهای روحی و نشخوار فکری تشدید می‌گردد و ممکن است به افسردگی و ایده‌پردازی خودکشی منجر شود. جمع‌بندی زمینه‌های ایجاد اختلالات و گرایش‌های خودکشی در نوجوانان که در پژوهش‌های مختلف به آن‌ها اشاره شده، در ادامه ارائه می‌شود.

شکل شماره ۳: جمع‌بندی عوامل مؤثر بر خودکشی نوجوانان ۱۸-۱۲ سال

تحقیقات پیشین نشان داده‌اند که اقدام به خودکشی یا خودکشی نافرجام در میان دختران نوجوان بیشتر از پسران است؛ این موارد عمدتاً از طریق مصرف دارو یا سم صورت می‌گیرد. در مقابل، خودکشی موفق در میان پسران شیوع بیشتری دارد. این یافته با نظریه استنگل که رابطه‌ای مستقیم میان جنسیت مذکر و خودکشی را مطرح می‌کند، همخوانی دارد. علل این تفاوت را می‌توان در تجربه نابرابری‌های جنسیتی از سوی دختران، چه در محیط خانه و چه در جامعه و همچنین مواجهه بیشتر با بحران‌های عاطفی و احساسی جستجو کرد. در بسیاری از موارد، دختران از خودکشی به عنوان ابزاری برای تهدید و جلب توجه خانواده در راستای کسب آزادی یا تغییر وضعیت‌های اجتماعی، شخصی و عاطفی استفاده می‌کنند؛ از جمله برای امتناع از ازدواج اجباری یا تحمیل شده، داشتن آزادی عمل بیشتر و یا مطالبه حق انتخاب رشته تحصیلی. این پدیده در شهرهای کوچک با فرهنگ سنتی و مردسالار نمود بیشتری دارد. دختران نوجوان در فضای مجازی با فرهنگ‌های برابری خواهانه آشنا می‌شوند و چون در راه طلب برابری و آزادی عمل، با مقاومت خانواده و محیط اجتماعی مواجه می‌شوند، دست به خودکشی با دارو می‌زنند. این نوع از اقدام به خودکشی را باید نوعی اعتراض علیه مردسالاری و محدودیت‌های خانوادگی و فرهنگی و قانونی علیه آزادی دختران تلقی کرد (کاظمی، ۱۳۹۴).

از سوی دیگر، پسران نوجوان بیشتر در معرض خطرات ناشی از اعتیاد به مواد مخدر صنعتی و روان‌گردان‌ها قرار می‌گیرند که معمولاً در گروه‌های دوستی به آن‌ها پیشنهاد می‌شود و از ترس طردشدن و ترسو خطاب شدن می‌پذیرند و این ترس، آن‌ها را در مسیر خودکشی با ابزارهای خطرناک قرار می‌دهد. اعتیاد به سیگار، الکل، مواد مخدر، بازی‌های خشن و ارتباطات کنترل‌نشده، می‌تواند به مشکلات جسمی و روحی منجر شود که احساس پوچی و بی‌معنایی را تقویت و زمینه خودکشی را فراهم کند.

در نهایت، هدف پژوهش حاضر که در مطالعات پیشین به قدر کافی بدان پرداخته نشده بود، توجه دادن به این نکته است که نباید به خودکشی کودکان و نوجوانان صرفاً از زاویه فردی و روانی نگاه کرد. نتایج مطالعات و نظریات دورکیم، استنگل و مرتن نیز بر نقش برجسته عوامل خانوادگی، اجتماعی و فرهنگی تأکید دارند. اختلافات و تعارضات بین‌نسلی با والدین، اختلالات خلقی همچون افسردگی و آسیب‌های ناشی از مواجهه نامناسب با فضای مجازی و مزاحمت‌های سایبری، نمونه‌هایی از این عوامل هستند که ریشه‌های اجتماعی و فرهنگی دارند. بنابراین، لازم است این مسائل به‌طور جامع تحلیل شوند و نگاه فردگرایانه جای خود را به رویکردی جامعه‌گرایانه و کل‌نگر دهد.

یکی دیگر از خلأهای موجود در روش‌شناسی تحقیقات، استفاده از پرسشنامه‌های غیربومی در پژوهش‌های کمی است. بومی‌سازی ابزارهای پژوهشی برای بازتاب دقیق‌تر فرهنگ و مسائل جامعه محلی ضروری به نظر می‌رسد.

تعداد محدودی از مطالعات موردبررسی به پیشنهاد‌های سیاستی کلان پرداخته بودند؛ پیشنهاد‌هایی همچون فرهنگ‌سازی، ایجاد سیستم‌های حمایتی مناسب، آموزش‌های همگانی و رایگان و تأسیس مراکز پیشگیری و مداخله در خودکشی کودکان و نوجوانان می‌تواند به حل این معضل کمک کند. بیشتر بودن تعداد پیشنهاد‌های مربوط به فرهنگ‌سازی و برنامه‌ریزی نشان می‌دهد که کاهش میزان خودکشی در این گروه نیازمند تغییرات اساسی در فرهنگ‌های سنتی و باورهای مرتبط با نابرابری‌های جنسیتی و آگاه‌سازی عمومی است. از این رو بر آموزش و آگاه‌سازی نوجوانان (در زمینه سواد رسانه، خطرات اجتماعی و بحران‌های هویتی و راه مواجهه و مقابله با آن‌ها) و خانواده‌ها (در زمینه نحوه ارتباط با فرزندان و شناخت نیازهای آنان و حمایت از آنان) تأکید شده است.

سیاست‌گذاری برای جذاب‌تر کردن رسانه‌های جمعی و ایجاد زیرساخت‌های اقتصادی و فرهنگی به منظور پُرکردن اوقات فراغت نوجوانان به روش‌های مناسب و عاری از خشونت، می‌تواند نقش مؤثری در پیشگیری داشته باشد. بدیهی است ممنوعیت و فیلترکردن به‌تنهایی پاسخگو نخواهد بود و نوجوانان کنجکاو را بیشتر به سمت این‌گونه رسانه‌ها سوق می‌دهد؛ بلکه فراهم کردن راهکارهای جایگزین با امکان دسترسی همگانی به آن برای تمامی اقشار و کاهش تنش‌ها در جامعه ثمربخش‌تر خواهد بود.

پیشنهاد‌های سیاستی

بر پایه مرور و مطالعه پژوهش‌های موجود، مجموعه‌ای از پیشنهاد‌های سیاستی و برنامه‌ریزی برای پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی، نظیر خودکشی در میان کودکان و نوجوانان، به شرح زیر ارائه می‌شود:

- آگاه‌سازی والدین درباره مسائل دوران نوجوانی: تبیین نحوه صحیح تعامل با نوجوانان و شناسایی نیازهای عاطفی، روانی و رفتاری آن‌ها از طریق رسانه‌های عمومی، به‌ویژه تلویزیون و شبکه‌های صداوسیما.
- توجه به نیازهای ویژه نوجوانان در برنامه‌ریزی درسی: افزودن مباحثی در خصوص مهارت‌های فردی نظیر حل مسئله، تاب‌آوری، خودکنترلی و مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی به کتاب‌های درسی و کلاس‌های مرتبط برای آماده‌سازی بهتر نوجوانان.

- آموزش مهارت‌های زندگی و سواد رسانه‌ای: طراحی برنامه‌های آموزشی برای تقویت مهارت‌های زندگی، تعامل صحیح با جنس مخالف و سواد رسانه‌ای از طریق رسانه‌های غیررسمی همچون سینما، تئاتر و شبکه‌های اجتماعی.
- توجه به تنوع نیازها و خواسته‌های نسل جوان و نوجوان: در سیاست‌گذاری‌های کلان، شناسایی و پذیرش سبک‌های زندگی متنوع و احترام به ترجیحات و نیازهای مختلف نوجوانان برای ارتقای حس تعلق و هویت آن‌ها.
- تعدیل سیاست‌های محدودسازی فضای مجازی: بازنگری در محدودیت‌های اعمال‌شده بر شبکه‌های اجتماعی با تمرکز بر کاهش دسترسی به محتوای مضر، مانند سایت‌های مبتذل و بازی‌های آنلاین خشن و هم‌زمان ایجاد سیاست‌هایی که دسترسی به محتوای مناسب و آموزشی را تسهیل کنند.
- افزایش دسترسی به مشاوره و خدمات روانشناسی: تأسیس مراکز مشاوره رایگان یا کم‌هزینه در مدارس، محلات و جامعه برای ارائه خدمات مشاوره به کودکان، نوجوانان و والدین و همچنین ترویج مراجعه به این مراکز.
- برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای والدین و معلمان: برگزاری دوره‌های آموزشی منظم برای والدین و معلمان به منظور آشنایی با مسائل روانی و عاطفی نوجوانان، نحوه مدیریت تعارضات و تقویت مهارت‌های ارتباطی.
- ایجاد محیط‌های فرهنگی و ورزشی مناسب: طراحی و توسعه امکانات فرهنگی، هنری و ورزشی برای نوجوانان، از جمله مراکز فرهنگی-تفریحی، باشگاه‌های ورزشی و کتابخانه‌های جوانان، به منظور پر کردن اوقات فراغت و تقویت مشارکت اجتماعی.
- افزایش آگاهی عمومی از پیامدهای آسیب‌های اجتماعی: تدوین و اجرای برنامه‌های آگاهی‌بخش از طریق رسانه‌های جمعی برای آشنایی مردم با پیامدهای آسیب‌های اجتماعی، از جمله خودکشی و راه‌های پیشگیری از آن.
- حمایت از برنامه‌های فرهنگی و آموزشی در مناطق محروم: اجرای برنامه‌های فرهنگی و آموزشی هدفمند برای نوجوانان در مناطق محروم، با تأکید بر کاهش نابرابری‌های آموزشی و ایجاد فرصت‌های برابر.
- تدوین و اجرای برنامه‌های پیشگیری از خشونت و قلدری: گسترش برنامه‌های مبارزه با خشونت، قلدری و آزار در محیط‌های آموزشی و ارائه آموزش‌های ویژه به نوجوانان برای مقابله با این تهدیدها.

- ارتقای سواد سلامت روانی در مدارس: گنجاندن برنامه‌های آموزشی در خصوص سلامت روانی در سیستم آموزش و پرورش، به‌ویژه برای آموزش مهارت‌های مدیریت استرس و اضطراب و آشنایی با علائم هشداردهنده خودکشی.
 - توسعه سیستم‌های حمایتی اجتماعی: تأسیس و تقویت سیستم‌های حمایتی اجتماعی برای نوجوانانی که در معرض خطر هستند، شامل حمایت‌های مالی، مشاوره‌ای و اجتماعی برای خانواده‌های آسیب‌پذیر.
 - ترویج فرهنگ گفت‌وگو و مشارکت اجتماعی: ایجاد بستری برای نوجوانان تا بتوانند به‌صورت آزادانه و در فضایی ایمن درباره مشکلات و دغدغه‌های خود با خانواده و مربیان گفت‌وگو کنند.
 - تدوین سیاست‌های بازدارنده از ازدواج اجباری و کودک‌همسری: اجرای قوانین و سیاست‌های لازم برای جلوگیری از ازدواج اجباری و کودک‌همسری و حمایت از حقوق دختران نوجوان.
- این پیشنهادها می‌توانند در تقویت سلامت روانی و اجتماعی نوجوانان و کاهش آسیب‌های اجتماعی مؤثر واقع شوند.

«پیوست»

جدول شماره ۷: مطالعات انجام‌شده در زمینه خودکشی کودکان و نوجوانان بین سال‌های ۱۴۰۲-۱۳۸۵

عنوان پژوهش	نویسنده، سال	روش تحقیق	یافته‌های کلیدی
خودکشی در کودکان ایرانی	صاحب‌جمعی، ۱۳۸۵	مطالعه داده‌ها	-
بررسی میزان شیوع افکار خودکشی در بین دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر تهران	امین‌لو، ۱۳۸۵	مقطعی، توصیفی	عوامل مؤثر بر خودکشی دانش‌آموزان: سابقه قبلی، سیگار و مواد مخدر، بیماری‌های جسمی و روانی، طلاق والدین
بررسی مشخصات فردی و اجتماعی نوجوانان اقدام‌کننده به خودکشی با قرص برنج	یعقوبی و شفیعی‌پور، ۱۳۸۶	توصیفی، مقطعی	-
آموزش مهارت‌های زندگی راهکار پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی نوجوانان	رفاهی، ۱۳۸۷	پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه کنترل	آموزش مهارت‌های زندگی (مهارت ارتباطی، خودآگاهی) باعث کاهش افکار خودکشی‌گرا در نوجوانان می‌شود.

عنوان پژوهش	نویسنده، سال	روش تحقیق	یافته‌های کلیدی
عوامل خطر ساز افکار و رفتارهای خودکشی‌گرا در نوجوانان و جوانان: با تأکید بر عوامل زیستی روانی اجتماعی	حبیبی و پورحسین، ۱۳۹۱	کتابخانه‌ای	زمینه‌های خودکشی: مسائل خانوادگی (ناسازگاری، بهره‌کشی جنسی)، عوامل شخصیتی (رفتارهای متنوع جنسی)، عوامل فردی، عوامل اجتماعی فرهنگی
سرمايه اجتماعی و رفتار پرخطر: مطالعه موردی دانش‌آموزان دبیرستانی کرمان	بوستانی، ۱۳۹۱	پیمایشی	سرمايه اجتماعی (شبکه روابط پاسخگو با اعضای خانواده و گروه دوستی) بر کاهش خودکشی تأثیرگذار است.
بررسی رابطه بین احساس امنیت و نگرش به خودکشی در بین دانش‌آموزان دبیرستانی شهر ایلام	زکی زاد، ۱۳۹۱	پیمایشی مقطعی	احساس امنیت (پایگاه اجتماعی-اقتصادی خانواده، شکاف نسلی و تضاد ارزش‌ها در خانواده) بر نگرش به خودکشی تأثیر دارد. امنیت اقتصادی نامناسب زمینه ضعیف امنیت فرهنگی را مهیا و زمینه‌ساز خودکشی می‌شود.
پیش‌بینی میزان افکار خودکشی با توجه به شیوه‌های فرزندپروری در دانش‌آموزان	فیضی منش و حیاتی، ۱۳۹۲	کمی، همبستگی	شیوه‌های فرزندپروری مستقیم و غیر مستقیم بر افکار خودکشی مؤثر است.
نقش عوامل مؤثر در گرایش به خودکشی دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه	مهرابی و شیخ‌داری، ۱۳۹۲	کمی، همبستگی	حوادث شدید، سابقه خودکشی در خانواده، تحصیلات مادر، بیماری روانی مادر بر گرایش به خودکشی تأثیر دارد.
رابطه ویژگی‌های شخصیتی مدل آیزنک و تاب‌آوری با نگرش به خودکشی در بین دانش‌آموزان دختر	کر می، علیخانی و محمدی، ۱۳۹۲	توصیفی، همبستگی	سبک شخصیتی روان‌آزردگی و سایکوتیک با خودکشی همبستگی مثبت دارد؛ اما برون‌گرایی و تاب‌آوری با خودکشی همبستگی منفی دارد.
علل اقدام به خودکشی در نوجوانان بستری در بخش مسمومیت	روحي چپانه، ۱۳۹۲	توصیفی گذشته‌نگر	علل خودکشی: مشکلات عاطفی، مالی، مشاجره، اعتیاد، درسی، افسردگی، مشکلات سربازی، اجبار به ازدواج.
اثر بخشی رفتاردرمانی دیالکتیک در کاهش افسردگی و افکار خودکشی دانش‌آموزان	مداحی و مداح، ۱۳۹۳	آزمایشی پیش‌آزمون و پس‌آزمون	رفتاردرمانی دیالکتیک در کاهش افسردگی و خودکشی اثربخش است.
مقایسه خودآسیب‌رسانی و اقدام به خودکشی در نوجوانان: مرور نظام‌مند	حکیم شوشتری و خانی‌پور، ۱۳۹۳	مرور نظام‌مند	افسردگی و اختلال شخصیت مرزی در نوجوانان دارای سابقه اقدام به خودکشی بیشتر از خودآسیب‌رسان است. انگیزه‌های اقدام به خودکشی: تنفر از خود و پیشگیری از وقایع منفی
بررسی رابطه ساده و تعدیل‌گر ناامیدی و عملکرد خانواده با افکار خودکشی‌گرا در بین دانش‌آموزان پایه اول دبیرستان‌های شهر اهواز	اصلائی، امان‌اللهی، ولد مؤمن و تقی‌پور، ۱۳۹۳	توصیفی، همبستگی	ناامیدی با افکار خودکشی رابطه مثبت دارد. دختران عملکرد خانواده تعدیل‌کننده رابطه بین ناامیدی و افکار خودکشی نیست؛ ولی در پسران هست.
رابطه بین اضطراب و تصور از خدا بر افکار خودکشی دانش‌آموزان	روشندل، ۱۳۹۳	توصیفی همبستگی	اضطراب با افکار خودکشی رابطه مثبت دارد. تصور از خدا رابطه منفی با افکار خودکشی دارد.

عنوان پژوهش	نویسنده، سال	روش تحقیق	یافته‌های کلیدی
رابطه کنترل عواطف با گرایش به خودکشی در دانش‌آموزان دختر دبیرستانی شهر کرج	باقری حکمی، ۱۳۹۴	کتبی، همبستگی	خلق افسرده و اضطراب با علاقه به مرگ و خودکشی رابطه معنا دار دارد و باعث افزایش گرایش به خودکشی می‌شود.
رابطه بین تصویر بدنی و هیجان خواهی با گرایش به خودکشی در دانش‌آموزان دختر دبیرستانی شهر اراک	خدابخش و الهام خلیلی، ۱۳۹۴	توصیفی، همبستگی	تصور مطلوب از بدن منجر به کاهش گرایش به خودکشی می‌شود. هیجان خواهی با گرایش به خودکشی رابطه مثبت دارد.
مطالعه و بررسی علل و عوامل مؤثر بر اقدام به خودکشی دختران مجرد ۱۵ تا ۲۴ سال شهرستان کوهدهشت	کازمی، ۱۳۹۴	پیمایش (توصیف و تحلیل)	متغیرهای مستقل تحقیق (سختگیری والدین، تبعیض جنسی، ازهم‌گسیختگی، اعتقادات مذهبی، پایگاه اجتماعی و اقتصادی) بر خودکشی تأثیرگذار است. کسانی که خودکشی می‌کنند، کمتر مذهبی‌اند.
بررسی و مقایسه سبک‌های فرزندپروری در خانواده‌های نوجوانان اقدام‌کننده به خودکشی بستری در بیمارستان نور حضرت علی اصغر با گروه شاهد	سعیدی فرد، ۱۳۹۴	مقطعی، مقایسه‌ای	از میان سبک‌های فرزندپروری دو سبک مستبدانه و سهل‌گیرانه موجب گرایش نوجوانان به خودکشی می‌شود؛ اما سبک مقتدرانه بهترین نوع است.
مقایسه افکار خودکشی و هوش معنوی دانش‌آموزان ناسازگار و عادی شهر لردگان	صادقیان امیری، ۱۳۹۵	توصیفی، علی مقایسه‌ای	افکار خودکشی در دو گروه دانش‌آموزان عادی و ناسازگار تفاوت معنی دار دارد و در میان افراد ناسازگار بیشتر است.
مقایسه گرایش به خودکشی بین دختران نوجوان بزهکار و عادی رده متوسطه کرمان	نخعی گرکانی، ۱۳۹۵	زمینه‌یابی، پس‌رویدادی	گرایش به خودکشی در دختران نوجوان بزهکار بیش از دختران نوجوان عادی است.
بررسی اثربخشی «روش مرور خویشتن» بر افکار خودکشی و رنجش در نوجوانان دختر بزهکار	پورحسین، عزتی و لواسانی، ۱۳۹۵	نیمه‌آزمایشی پیش‌آزمون و پس‌آزمون	روش مرور خویشتن تکنیکی مؤثر در کاهش رفتارهای خودکشی گرایانه دختران بزهکار است.
مقایسه بدنتظیمی هیجانی با اقدام به خودکشی در نوجوانان و جوانان افسرده و عادی	راد، زال و تمنایی فر، ۱۳۹۵	نیمه‌آزمایشی پیش‌آزمون و پس‌آزمون	بدنتظیمی هیجانی یکی از فاکتورهای مهم در رفتار اقدام به خودکشی در میان نوجوانان و جوانان افسرده است.
تأثیر روابط اجتماعی بر بروز رفتارهای پُرخطر نوجوانان شهر بجنورد	رحمانی و قاسمی، ۱۳۹۵	پیمایشی، پس‌رویدادی	روابط اجتماعی نوجوان با خویشاوندان تأثیر منفی و شبکه دوستان و همسایگان تأثیر مثبت بر خودکشی نوجوانان دارد.
رابطه خشم سرکوب‌شده و احساس خودکشی در دانش‌آموزان شهر نوک‌آباد خاش	میرکازه‌ی، ۱۳۹۵	توصیفی، همبستگی	خشم سرکوب‌شده با گرایش به خودکشی رابطه مثبت و معنا دار دارد. احساس خودکشی بر خودکشی رابطه ندارد.
عوامل خطر خودکشی در نوجوانان در جهان: یک مرور روایتی	سیمبر، گل‌عذار، علیزاده و حاجی‌فقاها، ۱۳۹۶	مرور روایتی	عوامل دموگرافیک: جنسیت، گرایش جنسی و قومیت؛ محیطی: عدم حمایت، اینترنت و رسانه‌های گروهی. روانی: اختلالات، سابقه سوءاستفاده، مواد

عنوان پژوهش	نویسنده، سال	روش تحقیق	یافته‌های کلیدی
اثربخشی درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد بر دل‌بستگی ناپیمن، ترس از صمیمیت و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در نوجوانان دارای سابقه خودکشی	سلگی، ۱۳۹۶	نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون	درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد بر دل‌بستگی ناپیمن، ترس از صمیمیت و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در نوجوانان اقدام‌کننده به خودکشی مؤثر است.
پیش‌بینی گرایش به خودکشی در دانش‌آموزان بر اساس الگوها و مرزهای ارتباطی خانواده	کیانی چلمردی و خاکدال بگلو، ۱۳۹۶	توصیفی، همبستگی	الگوهای ارتباطی خانواده با خودکشی رابطه منفی دارند هرچه انسجام خانواده بیشتر، گرایش به خودکشی کمتر و هرچه تعارض بیشتر، گرایش خودکشی بیشتر.
بررسی نقش خانواده در پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی نوجوانان	صالحی و دهقانی، ۱۳۹۶	تحلیل کتابخانه‌ای	خانواده، نقش تعیین‌کننده در پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی دارد. الگوهای ارتباطی مثبت مانع بروز آسیب‌ها و خودکشی می‌شود. تأمین نکردن نیازهای عاطفی نوجوان، او را به آسیب‌ها می‌کشد.
بررسی مقایسه‌ای افکار خودکشی، معنویت و سلامت روان با توجه به فرهنگ جامعه در دانش‌آموزان دختر دبیرستانی خانواده‌های طلاق و خانواده‌های عادی	جعفری کهخا و مرعشی، ۱۳۹۶	علی-مقایسه‌ای	طلاق والدین بر افکار خودکشی نوجوانان دختر تأثیرگذار است و دختران خانواده‌های طلاق افکار خودکشی بیشتری نسبت به دختران عادی دارند.
اثربخشی درمان شناختی رفتاری بر افکار خودکشی و تکانشگری نوجوانان دارای اعتیاد به مواد مخدر	ناطق‌ی و سهرابی، ۱۳۹۶	نیمه‌آزمایشی پیش‌آزمون و پس‌آزمون	درمان شناختی رفتاری به‌طور معناداری افکار خودکشی نوجوانان معتاد را کاهش می‌دهد.
نقش واسطه‌ای تعهد دینی در رابطه بین اضطراب اجتماعی با ایده‌پردازی خودکشی در دانش‌آموزان نوجوان دختر	قربان صباغ، معصومی و خزایی، ۱۳۹۶	توصیفی، همبستگی	اضطراب اجتماعی بر تعهد دینی تأثیر منفی دارد و تعهد دینی بر ایده‌پردازی خودکشی تأثیر مستقیم و منفی دارد. نقش تعهد دینی واسطه‌ای است.
بررسی طریقه و عوامل مرتبط با خودکشی در بین دانش‌آموزان شهرستان ایلام	آگاهی، ۱۳۹۶	توصیفی تحلیلی	سرمایه اجتماعی و وضع اقتصادی با خودکشی رابطه معکوس دارد. عوامل زمینه‌ای تأثیرگذار بر خودکشی: سن، تحصیلات، وضعیت خانوادگی. مشاوره و راهنمایی از طریق معلمان در پیشگیری از خودکشی مؤثر است.
اثربخشی رفتاردرمان‌گری دیالکتیک بر رفتار خودکشی نوجوانان اقدام‌کننده به خودکشی دارای نشانگان شخصیت مرزی	علینقی، حاتمی و صلواتی، ۱۳۹۷	نیمه‌آزمایشی پیش‌آزمون و پس‌آزمون	رفتاردرمان‌گری دیالکتیک برای نوجوان می‌تواند رفتار خودکشی نوجوانان اقدام‌کننده به خودکشی مبتلا به نشانگان اختلال شخصیت مرزی را کاهش دهد.
تأثیر آموزش مهارت خودآگاهی بر کاهش رفتارهای پرخطر، اعتیادپذیری و خودکشی دانش‌آموزان دختر	خانزاده و ملکی‌منش، ۱۳۹۷	نیمه‌آزمایشی پیش‌آزمون و پس‌آزمون	آموزش مهارت‌های خودآگاهی سبب کاهش خودکشی در نوجوانان می‌شود.

عنوان پژوهش	نویسنده، سال	روش تحقیق	یافته‌های کلیدی
پیش‌بینی ایده‌پردازی خودکشی و خشونت بین فردی در کودکان کار بر اساس آسیب کودکی، دشواری‌های تنظیم هیجان و صفات سنگ دلی-فقدان همدلی	محمودنژاد، کربلایی میگونی و ثابت، ۱۳۹۷	توصیفی، همبستگی	مؤلفه غفلت تبیین‌کننده خودکشی است. از میان صفات سنگ‌دلی و فقدان همدلی، فقدان عاطفه ایده‌پردازی خودکشی را پیش‌بینی می‌کند. تکانش‌گری و بدتنظیمی هیجانی تبیین‌کننده تلاش‌های خودکشی‌گرایانه و خودزنی مخصوصاً در میان نوجوانان دختر است.
بررسی تحلیلی توصیفی مقوله خودکشی در بین گروه سنی نوجوانان و جوانان	عطاری، ۱۳۹۷	فراتحلیل	مهم‌ترین عوامل خودکشی: عوامل روان‌شناختی، زیست‌شناختی و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی (سن و جنس)، خانوادگی (فقدان یا بیماری والدین)، محیطی (شهری یا روستایی بودن) و جامعه‌شناختی (بیکاری، وضعیت اجتماعی اقتصادی پایین)
افکار خودکشی در دانش‌آموزان پسر: نقش خودپنداره، عزت‌نفس و بهزیستی اجتماعی	بشربور و صمدی‌فرد، ۱۳۹۷	همبستگی	خودپنداره قوی و مثبت، عزت‌نفس و سلامت اجتماعی با افکار خودکشی در پسران نوجوان رابطه معنادار و منفی دارد.
اثربخشی برنامه مداخله ماتریکس و مداخله کاهش آسیب بر تمایل به خودکشی در دختران دانش‌آموز آسیب‌دیده از رابطه با جنس مخالف	ما شیخ‌دارایی، گل‌پرور و سجادیان، ۱۳۹۸	نیمه‌آزمایشی پیش‌آزمون و پس‌آزمون	برنامه مداخله ماتریکس، از طریق بازسازی شناختی افکار و باورها به خود و جایگزینی افکار مثبت نسبت به خود با نشخوار فکری و افکار منفی، در کاهش گرایش به خودکشی مؤثر است.
تأثیر آموزش مهارت کنترل خلق منفی بر افکار خودکشی، اضطراب و افسردگی در دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه ایلام	امیری نژاد، قدسی و محمدیان، ۱۳۹۸	نیمه‌تجربی پیش‌آزمون و پس‌آزمون	آموزش مهارت کنترل خلق منفی بر کاهش افکار خودکشی تأثیر مثبت و معنادار دارد.
اثربخشی پروتکل یکپارچه نگر در کاهش نگرش منفی به حل مسئله به‌عنوان تعیین‌کننده گرایش به خودکشی در نوجوانان و جوانان ۱۵ تا ۲۴ ساله ایلام	سلیمان‌نژادپورشریفی، محمدزاده و سایه‌میری، ۱۳۹۸	نیمه‌آزمایشی پیش‌آزمون و پس‌آزمون	آموزش مهارت‌های مبتنی بر رویکرد یکپارچه نگر بر کاهش نگرش منفی به حل مسئله در نوجوانان و جوانان دارای گرایش به خودکشی، تأثیر دارد.
نقش سازمان شخصیت و سبک‌های دل‌بستگی در گرایش نوجوانان به رفتارهای خودآسیب‌رسان و خودکشی	احمدی مرویلی و منیرپور، ۱۳۹۸	همبستگی	سبک دل‌بستگی نالیمن و سازمان شخصیت مرزی تأثیر غیرمستقیم بر گرایش به خودکشی دارد.
بررسی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نوجوانان دارای سابقه اقدام به خودکشی در شهرستان لار بین سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۷	فرامرزیان، دلام، حبیبی‌خواه و بذرافشان، ۱۳۹۸	توصیفی تحلیلی	بین روش اقدام به خودکشی و جنسیت تفاوت معنی‌دار مشاهده شد. خطر اقدام به خودکشی در نوجوانان مجرد و مؤنث بیشتر است. مسمومیت با دارو شایع‌ترین روش اقدام به خودکشی.
مقایسه اثربخشی آموزش مهارت تنظیم هیجان مبتنی بر مدل گراس و لینهان بر افکار خودکشی در نوجوانان دارای نشانگان بالینی شخصیت مرزی	حسینی، نجفی، صلواتی و رضایی، ۱۳۹۸	شبه‌آزمایشی پیش‌آزمون و پس‌آزمون	دو مدل آموزش مهارت تنظیم هیجان به دلیل مؤلفه‌های مشترک در مان‌بر کاهش افکار خودکشی مؤثرند؛ اما نتایج حاکی از اثربخشی بیشتر مدل لینهان بر افکار خودکشی بود.

عنوان پژوهش	نویسنده، سال	روش تحقیق	یافته‌های کلیدی
نقش تشخیصی قلدری و هوش اخلاقی در احتمال خودکشی دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم شهر سنندج در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶: یک مطالعه توصیفی	شهبازیان خونیک، حسنی و رشبری دیباغر، ۱۳۹۸	توصیفی	مؤلفه‌هایی که توان تمایز بین دانش‌آموزان را دارند: درست‌کاری، دلسوزی، بخشش، قربانی، زدو خورد، قلدری. مؤلفه‌های قلدری و هوش اخلاقی در تمایزگذاری بین دانش‌آموزان با احتمال خودکشی بالا و پایین اهمیت دارد.
بررسی علت فوت افراد زیر ۱۸ سال ارجاع شده به سالن تشریح تهران بین سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۴: گزارش کوتاه	سراوانی، کمال‌الدینی و عسگری، ۱۳۹۸	توصیفی مقطعی	خودکشی یکی از علت‌های اصلی مرگ‌ومیر کودکان و نوجوانان زیر ۱۸ سال در سال‌های ۹۳ و ۹۴ بود. مرگ پسران بیش از دختران بود.
پیش‌بینی افکار خودکشی بر اساس شادکامی، عزت‌نفس و سلامت معنوی در نوجوانان دختر	میکائیلی و صمدی‌فرد، ۱۳۹۸	توصیفی، همبستگی	بین شادکامی، عزت‌نفس و سلامت معنوی با افکار خودکشی رابطه منفی وجود دارد. این سه متغیر ۵۹ درصد از واریانس متغیر وابسته را تبیین کردند.
آزمون مدل علی گرایش به خودکشی بر اساس سبک زندگی با واسطه‌گری دل‌بستگی به خدا در دختران دانش‌آموز	گاطع‌زاده و احمدی، ۱۳۹۸	همبستگی	سبک زندگی و دل‌بستگی به خدا بر خودکشی اثر مستقیم دارد. با ارتقاء سبک زندگی خودکشی کاهش می‌یابد. افزایش دل‌بستگی به خدا منجر به کاهش گرایش به خودکشی می‌شود.
پیش‌بینی اضطراب اجتماعی و گرایش به خودکشی بر اساس تعارض با والدین در دانش‌آموزان ۱۵ الی ۱۸ سال	قدردان و جهانگیر، ۱۳۹۸	توصیفی، همبستگی	تعارض با والدین بر گرایش نوجوانان به خودکشی مؤثر است.
عزت‌نفس، حمایت اجتماعی درک‌شده، سرمایه اجتماعی و رفتار پرخطر در میان نوجوانان	سلمانی، نژادیان، ۱۳۹۸	تحلیلی، مقطعی	عزت‌نفس بالا و نقش حمایتی خانواده، مدرسه و دوستان در کاهش افکار و رفتار خودکشی مهم و مؤثر است.
امکان‌سنجی مسئولیت‌گیری اصحاب رسانه در خودکشی نوجوانان	ابوذری، ۱۳۹۸	توصیفی تحلیلی	رسانه‌ها از طریق اشاعه خشونت یا نارسایی‌های روحی روانی در سوق‌دادن نوجوانان به خودکشی مؤثرند. قوانین کافی در خصوص مجازات اصحاب رسانه نیست.
مواجهه با پورنوگرافی در اینترنت و تأثیرات روان‌شناختی بر نوجوانان در شهر تهران، یک مطالعه کیفی	خلیج‌آبادی فراهانی و زاده محمدی، ۱۳۹۸	تحلیل محتوا	مواجهه با پورنوگرافی منجر به درگیری شدید عاطفی، ایجاد احساسات نامطلوب و آسیب روحی روانی در دختران می‌شود. افت تحصیلی و اتلاف وقت و خودکشی بیشترین فراوانی را دارند.
نقش احساس کهنتری و تاب‌آوری در افکار خودکشی دانش‌آموزان دختر متوسطه شهرستان چابهار	بلوچی، ۱۳۹۸	توصیفی، همبستگی	بین احساس کهنتری و افکار خودکشی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. تاب‌آوری با خودکشی همبستگی ندارد.
بررسی رابطه مصرف مواد، سیگار و الکل در کودکان و نوجوانان اقدام‌کننده به خودکشی	دهقان و محمدزاده، ۱۳۹۹	مورد شاهدی	در اقدام‌کنندگان به خودکشی، ۱۳ نفر سیگار و ۱۲ نفر الکل و ۷ نفر مواد و در پدران، ۲۸ نفر سیگار و ۱۳ نفر الکل و ۱۰ نفر مواد مصرف کرده‌اند.

عنوان پژوهش	نویسنده، سال	روش تحقیق	یافته‌های کلیدی
نقش مؤلفه‌های کارکرد خانوادگی در پیش‌بینی تفکرات خودکشی گریانه دانش‌آموزان	عابدی پریجا، ۱۳۹۹	توصیفی، همبستگی	با افزایش کارکردهای ناسالم خانواده تفکر خودکشی گریانه افزایش می‌یابد. (فرزندپروری معیوب، سوءاستفاده جنسی افراد را آسیب‌پذیر می‌کند.)
تدوین الگوی معنادر زندگی و مقایسه اثربخشی آموزش مبتنی بر الگو با مفاهیم معناداری فرانکل بر ناامیدی و افکار خودکشی دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه	باپیری، کلانتری، نشاط‌دوست و عریضی، ۱۳۹۹	همبستگی و نیمه‌آزمایشی	هویت، ارزش‌های اجتماعی و خودکارآمدی بر معنادارکردن زندگی تأثیر دارد و آموزش مبتنی بر الگوهای معناداری بر کاهش افکار خودکشی نوجوانان دختر اثر مثبت دارد. معنادارکردن زندگی به کاهش خودکشی منجر می‌شود.
اقدام به خودکشی توسط نوجوانان: یک مطالعه کیفی	دلآم و بذرافشان، ۱۳۹۹	کیفی، تحلیل محتوا	پنج طبقه شامل برهم خوردن رابطه عاطفی، درگیری با خانواده، فروپاشی ساختار خانواده، مشکلات روانی و استفاده از روش‌های مقابله‌ای ناکارآمد بر خودکشی نوجوانان تأثیرگذارند.
علل و ابعاد روان‌شناختی خودکشی نوجوانان	آل سعیدی ثانی، ۱۳۹۹	توصیفی	افراد اقدام‌کننده به خودکشی در مشکلات بین فردی ضعیف‌تر از گروه عادی‌اند و در مشکلات انعطاف‌پذیری کمتر دارند.
تأثیر آموزش بازسازی شناختی بر تصویر بدنی، اضطراب اجتماعی و ایده‌پردازی خودکشی در دانش‌آموزان دارای تصویر بدنی منفی	عباسی، قدم‌پور و حاجتی، ۱۳۹۹	نیمه‌آزمایشی پیش‌آزمون و پس‌آزمون	نگرش منفی به بدن، باعث شکل‌گیری افکار خودکشی می‌شود. آموزش بازسازی شناختی به نوجوانان دارای تصویر منفی از بدن، با کاهش ایده‌پردازی خودکشی ارتباط دارد.
بررسی رابطه مشکلات تحصیلی و زناشویی با خودکشی کودکان	رجایی، بهرام‌بیگی و هجری، ۱۳۹۹	مروری	خودکشی زوجین زیر ۱۶ سال مربوط به دخترانی که با اصرار خانواده ازدواج کرده‌اند. کودکانی که به علت مشکلات تحصیلی خودکشی کرده‌اند، رابطه ناکارآمدی با والدین داشته‌اند.
تجربه زیسته اقدام به خودکشی در دانش‌آموزان دختر ۱۸-۱۲ ساله شهرستان خمینی شهر	ربیعی و گرجی، ۱۳۹۹	پدیدارشناسی	علل خودکشی: فردیت عقیم‌مانده (فشار روانی، ناکامی، تنش‌های بلوغ و گسست دینی)، فشار ساختاری (شکاف نسلی، نیاز به توجه) و طرد اجتماعی.
نقش باور فراشناختی، استرس ادراک‌شده و انعطاف‌پذیری شناختی در پیش‌بینی افکار خودکشی نوجوانان پسر	آقاچانی و صمدی‌فرد، ۱۳۹۹	توصیفی، همبستگی	بین تمام متغیرهای مستقل و افکار خودکشی در نوجوانان پسر رابطه وجود دارد. با افزایش باور فراشناختی و استرس، افکار خودکشی افزایش می‌یابد و با افزایش انعطاف‌پذیری کاهش می‌یابد.
نقش واسطه‌ای نشخوار فکری در رابطه بین رخدادهای استرس‌زای زندگی با ایده‌پردازی خودکشی در نوجوانان	زراعی، ۱۳۹۹	توصیفی، همبستگی	رخدادهای استرس‌زا بر نشخوار فکری مؤثر است و نشخوار فکری (متغیر واسطه) بر خودکشی مؤثر. رخدادهای استرس‌زا مستقیم نیز بر خودکشی اثر دارد.

عنوان پژوهش	نویسنده، سال	روش تحقیق	یافته‌های کلیدی
مقایسه تأثیر رفتار درمانی دیالکتیک و تنظیم هیجانی بر تحمل پریشانی و اندیشه‌پردازی خودکشی در نوجوانان مبتلا به اختلال نارسایی توجه	ابوترابی کاشانی، صفرزاده و افتخار، ۱۳۹۹	نیمه آزمایشی پیش‌آزمون و پس‌آزمون	رفتار درمانی دیالکتیکی و تنظیم هیجانی بر بهبود ایده‌پردازی خودکشی مؤثر است و موجب کاهش رفتارهای پرخطر مانند خودکشی می‌شود.
اثربخشی روان‌درمانی مثبت‌گرا با تأکید بر آموزه‌های دینی بر بهبود سازگاری روان‌شناختی دانش‌آموزان دارای افکار خودکشی	ملکی و سرداری، ۱۳۹۹	نیمه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون	روان‌درمانی مثبت‌گرای مبتنی بر آموزه‌های دینی راهبردی مناسب در بهبود سازگاری روان‌شناختی دانش‌آموزان دارای افکار خودکشی است و می‌تواند افکار خودکشی را کاهش دهد.
عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش به خودکشی در بین دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه	مرادی و مدبرنژاد، ۱۳۹۹	پیمایشی	دین‌داری و حمایت اجتماعی با خودکشی رابطه منفی دارد. پایگاه اجتماعی اقتصادی رابطه مثبت دارد.
اثربخشی شناخت درمانی مبتنی بر ذهن آگاهی بر افکار خودکشی دانش‌آموزان دختر با اختلال افسردگی اساسی	شایگان‌فر، ۱۳۹۹	نیمه آزمایشی پیش‌آزمون و پس‌آزمون	شناخت‌درمانی مبتنی بر ذهن‌آگاهی بر کاهش افکار خودکشی دانش‌آموزان مؤثر است.
بررسی رابطه سلامت روان و رضایت از زندگی با گرایش به خودکشی در دانش‌آموزان	رجب‌پور و پوراریا، ۱۳۹۹	همبستگی	خودکشی رابطه معنادار با رضایت از زندگی و سلامت روان دارد و از این دو متغیر تأثیر می‌پذیرد.
خودکشی در کودکان و نوجوانان	مطلبی مقدم، ۱۳۹۹	مروری	خودکشی در افراد نابالغ نادر و بیشترین میزان در ۱۲ تا ۱۶ سال. پوشش رسانه‌ای در خودکشی گروهی مؤثر است.
نقش اقتدار والدین و پروفایل روان‌شناختی در پیش‌بینی رشد شخصی و گرایش به افکار خودکشی در دانش‌آموزان دختر	علی‌بابایی، ۱۳۹۹	توصیفی، همبستگی	اقتدار والدین با خودکشی نوجوانان رابطه معنادار و منفی دارد. پروفایل روان‌شناختی با خودکشی رابطه معنادار و مثبت دارد.
پیش‌بینی افکار خودکشی بر اساس ترومای دوران کودکی و رفتار قلدری در بین دانش‌آموزان متوسطه دوم شهرستان میوان	شریف‌پور، ۱۳۹۹	توصیفی، همبستگی	بین ترومای دوران کودکی و رفتار خودکشی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.
اثربخشی درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد غنی‌شده با شفقت بر بهزیستی روان‌شناختی و تمایل به خودکشی در نوجوانان دارای والدین با بیماری مزمن	دمهری، سرداری و سعیدمنش، ۱۴۰۰	نیمه‌آزمایشی با گروه گواه و کنترل	درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد غنی‌شده با شفقت بر بهزیستی روان‌شناختی و کاهش گرایش به خودکشی نوجوانان تأثیر دارد.
نقش اجتناب تجربی، دشواری تنظیم هیجان و نگرانی از تصویر بدنی در پیش‌بینی احتمال خودکشی دختران	وفاپور، کرمی و مؤمنی، ۱۴۰۰	توصیفی، همبستگی	اجتناب تجربی، مؤلفه‌های دشواری تنظیم هیجان (به جز فقدان آگاهی هیجانی) و نگرانی از تصویر بدنی بر احتمال خودکشی تأثیر منفی دارند.

عنوان پژوهش	نویسنده، سال	روش تحقیق	یافته‌های کلیدی
نقش واسطه‌ای نیازهای بین‌فردی، تعارض والدنوجوان در رابطه بین سبک‌های والدگری، نیازهای بنیادین با جرح خویشتن غیر خودکشی گراییده‌پردازی خودکشی	والی‌نژاد، طاووسی، رضابخش و هواسی سومار، ۱۴۰۰	توصیفی، همبستگی	سبک‌های والدگری و نیازهای بنیادین روان‌شناختی با واسطه تعلق‌پذیری خشتی، ادراک باری بودن و تعارض والد و نوجوان بر ایده‌پردازی خودکشی اثر غیر مستقیم دارد.
بررسی رفتار آسیب به خود متأثر از وضعیت ذهنی سازی و روابط خانوادگی در نوجوانان دختر ۱۴ تا ۱۸ ساله دبیرستانی	کریمی، فرحبخش و معتمدی، ۱۴۰۰	گراندد تنوری	احساسات آسیب‌پذیر، ضعف مدیریت هیجان، انعطاف‌پذیری کم، افسردگی و استقلال درک بین والدین و فرزند باعث خودآسیب‌رسانی و خودکشی‌اند.
تأثیر آموزش مهارت‌های اجتماعی و ارتباطی بر کاهش خودکشی نوجوانان	فدایی و کیخسروانی، ۱۴۰۰	پیمایشی	آموزش مهارت‌های اجتماعی و ارتباطی بر کاهش خودکشی نوجوانان پسر مؤثر است.
بررسی اثربخشی طرح‌واره درمانی گروهی بر تعدیل طرح‌واره‌های ناسازگار در دختران ۱۴ الی ۱۸ ساله دارای گرایش به خودکشی	عبدی و خناچی، ۱۴۰۰	مداخله‌ای پیش‌آزمون و پس‌آزمون	طرح‌واره‌درمانی بر تعدیل طرح‌واره‌های ناسازگار مانند طرح‌واره محرومیت، مؤثر است و از این طریق گرایش به خودکشی را کاهش می‌دهد.
فرا تحلیل آسیب‌های اجتماعی رایج در بین دانش‌آموزان	هاشمی و مردانی، ۱۴۰۰	فرا تحلیل	عوامل خودکشی: فقر، مزاحمت سایبری، شکست عاطفی یا تحصیلی و عدم حمایت خانوادگی، رسانه‌های همگانی
نقش واسطه‌ای دشواری‌های تنظیم هیجانی و اجتناب تجربی در رابطه بین سازوکارهای دفاعی و خودکشی در نوجوانان	نیک‌فلاح و برکت، ۱۴۰۱	توصیفی همبستگی	سازوکارهای پخته و ناپخته و اجتناب تجربی با افکار خودکشی رابطه مستقیم و معنادار دارد. سازوکارهای ناپخته با افکار خودکشی رابطه غیر مستقیم دارد.
مروری نظام‌مند بر میزان شیوع و علل خودکشی در دانش‌آموزان ایرانی	میری، رضاییان، ۱۴۰۱	مرور نظام‌مند	عوامل خودکشی: ضعف اعتقادات و تاب‌آوری پایین. درمان مبتنی بر ذهن آگاهی خودکشی را کم می‌کند.
بررسی رابطه خودشیفتگی و افکار خودکشی بر اساس نقش میانجی تجربه شرم در نوجوانان	باسره، مامی، ۱۴۰۱	توصیفی، همبستگی	خودشیفتگی به‌صورت مستقیم از طریق ایجاد تجربه شرم و خودپنداره منفی بر افکار خودکشی تأثیر می‌گذارد.
ارزیابی سیمای بالینی خودکشی در کودکان و نوجوانان	پورنصراله، ۱۴۰۱	توصیفی، گزارشی	۶ تا ۱۵ ساله‌ها به علت بیش‌فعالی، نقص توجه و وسواس و ۱۶ تا ۱۸ ساله‌ها به علت اضطراب خودکشی می‌کنند.
بررسی عوامل جامعه‌شناختی مؤثر بر خودکشی دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر شیروان	نادری کهنه‌اوغاز، ۱۴۰۲	کاربردی، کیفی	عوامل مؤثر بر خودکشی: فشار خانوادگی، اقتصادی، روحی-روانی، فضای مجازی

منابع

- آقاجانی، سیف‌اله و صمدی فرد، حمیدرضا (۱۳۹۹). نقش باور فراشناختی، استرس ادراک شده و انعطاف‌پذیری شناختی در پیش‌بینی افکار خودکشی نوجوانان پسر. ۲۸-۲۹، (۱)، ۳۸-۲۹.
- آگاهی، بهزاد (۱۳۹۶). بررسی طریقه و عوامل مرتبط با خودکشی در بین دانش‌آموزان شهرستان ایلام. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور استان تهران.
- آل سعدی ثانی، علیرضا (۱۳۹۹). علل و ابعاد روان‌شناختی خودکشی نوجوانان. نشریه قانون‌یار، ۴(۱۶)، ۴۹۵-۵۱۶.
- ابوترابی کاشانی، پرینسا، نادری، فرح، صفرزاده، سحر، حافظی، فریبا و افتخار، زهرا (۱۳۹۹). مقایسه تأثیر رفتاردرمانی دیالکتیکی و تنظیم هیجانی بر تحمل پریشانی و اندیشه‌پردازی خودکشی در نوجوانان مبتلا به اختلال نارسانی توجه/بیش‌فعالی. مجله دستاوردهای روان‌شناختی، ۲۷(۲)، ۸۸-۶۹.
- ابوذر، مهنوش (۱۳۹۸). امکان‌سنجی مسئولیت‌گیری اصحاب رسانه در خودکشی نوجوانان. نشریه مطالعات حقوق‌کیفری و جرم‌شناسی، ۴۹(۲)، ۳۳۰-۳۱۱.
- احمدی مرویلی، ناهید، میرزا حسینی، حسن و منیرپور، نادر (۱۳۹۸). نقش سازمان شخصیت و سبک‌های دل‌بستگی در گرایش نوجوانان به رفتارهای خودآسیب‌رسان و خودکشی. فصلنامه پژوهش توان‌بخشی در پرستاری، ۵(۳)، ۱۴-۲۲.
- استنگل، اروین (۱۳۴۷). خودکشی و قصد خودکشی، ترجمه حمید صاحب‌جمع، تهران: اشرفی.
- اصلانی، خالد، امان‌اللهی، عباس، پری‌ولد، مؤمن و تقی‌پور، منوچهر (۱۳۹۳). بررسی رابطه ساده و تعدیل‌گر ناامیدی و عملکرد خانواده با افکار خودکشی‌گرا در بین دانش‌آموزان پایه اول دبیرستان‌های شهر اهواز. فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ۳(۱۲)، ۶۵-۴۸.
- امیری، ابراهیم، محمدی، هومان و صادقیان، آسیه (۱۳۹۵). مقایسه افکار خودکشی و هوش معنوی دانش‌آموزان ناسازگار و عادی شهر لردگان، دومین همایش ملی روان‌شناسی مدرسه.
- امیری‌نژاد، علی، قدسی، میثم، جمشیدزاده، فرخ‌لقا و محمدیان، فتح‌اله (۱۳۹۸). تأثیر آموزش مهارت کنترل خلق منفی بر افکار خودکشی، اضطراب و افسردگی در دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه اول شهر ایلام. مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی ایلام، ۲۷(۶)، ۹۵-۸۸.
- امین‌لو، کامران (۱۳۸۵). بررسی میزان شیوع افکار خودکشی در بین دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر تهران. رساله دکتری، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران.
- باپیری، امیدعلی، کلانتری، مهرداد، نشاط‌دوست، حمیدطاهر و عریضی، حمیدرضا (۱۳۹۹). تدوین الگوی معنا در زندگی و مقایسه اثربخشی آموزش مبتنی بر الگو با مفاهیم معناداری فرانکل بر ناامیدی و افکار خودکشی دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه. مجله علوم روان‌شناختی، ۱۹(۹۴)، ۱۲۵۶-۱۲۴۳.
- باسره، محمد و مامی، شهرام (۱۴۰۱). بررسی بین‌رابطه خودشیفتگی و افکار خودکشی بر اساس نقش میانجی تجربه شرم در نوجوانان شهر ایلام. فصلنامه دستاوردهای نوین در مطالعات علوم انسانی، ۵(۵۵)، ۱۱۹-۱۲۹.
- باقری‌خاتون‌آبادی، فریدون، منوچهری، مهدی و حکمی، محمد (۱۳۹۴). رابطه کنترل عواطف با گرایش به خودکشی در دانش‌آموزان دختر دبیرستانی شهر کرج. دومین کنفرانس ملی روان‌شناسی و علوم تربیتی.

- بشریور، سجاد و صمدی فرد، حمیدرضا (۱۳۹۷). افکار خودکشی در دانش‌آموزان پسر: نقش خودپنداره، عزت نفس و بهزیستی اجتماعی. نشریه پژوهش‌های روان‌شناسی اجتماعی، ۱۱(۲۰)، ۱۶-۱.
- بلوچی، یونس (۱۳۹۸). نقش احساس کهتری و تاب‌آوری در افکار خودکشی دانش‌آموزان دختر متوسطه شهرستان چابهار. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه سیستان و بلوچستان.
- بوستانی، داریوش (۱۳۹۱). سرمایه اجتماعی و رفتار پرخطر: مطالعه موردی دانش‌آموزان دبیرستانی شهر کرمان. نشریه علوم اجتماعی، ۱۹(۱)، ۱۳-۱.
- پورحسین، رضا، عزتی، نسیم و غلامعلی لواسانی، مسعود (۱۳۹۵). بررسی اثربخشی «روش مرور خوبستن» بر افکار خودکشی و رنجش در نوجوانان دختر بزه‌کار. مجله علوم روان‌شناختی، ۱۵(۵۷)، ۱۹-۶.
- پورنصراله، فاطمه (۱۴۰۱). ارزیابی سیمای بالینی خودکشی در کودکان و نوجوانان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اردبیل.
- پیری، کامیار (۱۳۹۱). مطالعه پدیدارشناختی خودکشی: مورد مطالعه خودکشی‌های ناموفق شهر آبدانان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه کردستان.
- ثقه‌الاسلام، طاهره، رضایی، امیدوار و شاه‌بیگی، سعید (۱۳۸۵). خودکشی در کودکان ایرانی. نشریه علوم مغز و اعصاب ایران، ۵(۱۵)، ۹-۱.
- جعفری کهخا، سعیده و مرعشی، فریده (۱۳۹۶). بررسی مقایسه‌ای افکار خودکشی، معنویت و سلامت روان با توجه به فرهنگ جامعه در دانش‌آموزان دختر دبیرستانی خانواده‌های طلاق و خانواده‌های عادی شهر زابل. اولین کنفرانس بین‌المللی فرهنگ آسیب‌شناسی روانی و تربیت.
- حبیبی، مجتبی و پورحسین، رضا (۱۳۹۱). عوامل خطر ساز افکار و رفتارهای خودکشی‌گر در نوجوانان و جوانان: با تأکید بر عوامل زیستی، روانی و اجتماعی. نشریه رایش روان‌شناسی، ۶(۴)، ۳۶-۲۳.
- حسین خان‌زاده، عباسعلی، ملکی منش، آرزو، طاهر، محبوبه و مجرد، آرزو (۱۳۹۷). تأثیر آموزش مهارت خودآگاهی بر کاهش رفتارهای پرخطرگرا، اعتیادپذیری و خودکشی دانش‌آموزان دختر دبیرستانی. نشریه اندیشه‌های نوین تربیتی، ۱۴(۱)، ۱۵۷-۱۳۵.
- حسینی، سیده سامرا، نجفی، محمود، مکوند حسینی، شاهرخ، صلواتی، مژگان و رضایی، علی محمد (۱۳۹۸). مقایسه اثربخشی آموزش مهارت تنظیم هیجان مبتنی بر مدل گراس و مدل لینهان بر افکار خودکشی در نوجوانان دارای نشانگان بالینی شخصیت مرزی. نشریه مطالعات روان‌شناختی، ۱۵(۱)، ۱۴۶-۱۳۱.
- حکیم شوشتری، میترا و خانی پور، حمید (۱۳۹۳). مقایسه خودآسیب‌رسانی و اقدام به خودکشی در نوجوانان: مرور نظام‌مند. مجله روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران، ۲۰(۱)، ۱۳-۳.
- خدابخشی کولابی، آناهیتا و خلیلی، الهام (۱۳۹۴). رابطه بین تصویر بدنی و هیجان‌خواهی با گرایش به خودکشی در دانش‌آموزان دختر دبیرستانی شهر اراک. مجله پژوهش‌های انتظامی اجتماعی زنان و خانواده، ۱۳(۴)، ۳۴-۲۳.
- خلیج‌آبادی فراهانی، فریده و زاده‌محمدی، علی (۱۳۹۸). مواجهه با پورنوگرافی در اینترنت و تأثیرات روان‌شناختی بر نوجوانان در شهر تهران؛ یک مطالعه کیفی. فصلنامه رسانه و فرهنگ، ۱۸(۳)، ۹۰-۵۵.
- دلام، حامد و بذرافشان، محمدرفیع (۱۳۹۹). اقدام به خودکشی توسط نوجوانان: یک مطالعه کیفی. نشریه پایش، ۱۹(۲)، ۱۶۶-۱۵۹.

- دمهری، فرنگیس، سرداری، زهره و سعیدمنش، محسن (۱۴۰۰). اثربخشی درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد غنی شده با شفقت بر بهزیستی روان‌شناختی و تمایل به خودکشی در نوجوانان دارای والدین با بیماری مزمن روان‌شناختی. فصلنامه مددکاری اجتماعی، ۱۰(۴)، ۳۷-۴۷.
- دورکیم، امیل (۱۳۷۸). خودکشی، ترجمه نادر سالارزاده امیری. تهران: دانشگاه علامه طباطبایی.
- دهقان، حمیدرضا، یوسفی، فایق و محمدزاده، سلیمان (۱۳۹۹). بررسی رابطه مصرف مواد، سیگار و الکل در کودکان و نوجوانان اقدام‌کننده به خودکشی. مجله روان‌شناسی و روان‌پزشکی شناخت، ۷(۶). ۱-۱۳.
- ربیعی، طاهره و گرجی، یوسف (۱۳۹۹). تجربه زیسته اقدام به خودکشی در دانش‌آموزان دختر ۱۸-۱۲ ساله شهرستان خمینی شهر. فصلنامه سلامت جامعه، ۱۴(۲)، ۴۰-۵۱.
- رجایی، زهرا، بهرام‌بیگی، فاطمه، اشجع‌آروان، نوشین و هجری، مریم (۱۳۹۹). بررسی رابطه مشکلات تحصیلی و زناشویی با خودکشی در کودکان. هفتمین کنفرانس ملی علوم اجتماعی و روان‌شناسی ایران.
- رجب‌پور، سمیه، هادی‌زاده، رؤیا و پوراریا، امیرحسین (۱۳۹۹). بررسی رابطه سلامت روان و رضایت از زندگی با گرایش به خودکشی در دانش‌آموزان. ماهنامه پیشرفت‌های نوین در روان‌شناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش، ۴(۱۳)، ۴۵-۵۸.
- رحمانی، مریم، قاسمی، وحید و هاشمیان‌فر، علی (۱۳۹۵). تأثیر روابط اجتماعی بر بروز رفتارهای پرخطر نوجوانان شهر بجنورد. فصلنامه جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۷(۱)، ۱-۲۶.
- رخشانی‌نژاد، ملیحه (۱۳۹۴). بررسی تطبیقی احکام فقهی خودکشی در اسلام و ادیان الهی با نگاهی به علل اجتماعی آن. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه سیستان و بلوچستان، دانشکده الهیات.
- رفاهی، ژاله (۱۳۸۷). آموزش مهارت‌های زندگی راهکار پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی نوجوانان. نشریه رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، ۲(۱)، ۱۵۱-۱۳۵.
- روحی‌چپانه، رونق (۱۳۹۲). علل اقدام به خودکشی در نوجوانان بستری در بخش مسمومیت. رساله دکتری دانشگاه آزاد، واحد تبریز.
- روشندل، صفیه (۱۳۹۳). رابطه بین اضطراب و تصور از خدا بر افکار خودکشی دانش‌آموزان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد، پردیس تحصیلات تکمیلی علوم و تحقیقات سیستان و بلوچستان.
- زارعی، سلمان (۱۳۹۹). نقش واسطه‌ای نشخوار فکری در رابطه بین رخداد‌های استرس‌زا زندگی با ایده‌پردازی خودکشی در نوجوانان. نشریه روان‌شناسی معاصر، ۱۱۵(۱)، ۱۴۸-۱۳۷.
- زرانی، فریبا و احمدی، زینب (۱۴۰۰). خودکشی در فرهنگ ایرانی: یک مطالعه مروری نظام‌مند. فصلنامه رویش روان‌شناسی، ۱۰(۹)، ۲۱۶-۲۰۵.
- زکی‌زاد، علی (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین احساس امنیت و نگرش به خودکشی در بین دانش‌آموزان دبیرستانی شهر ایلام. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور واحد غرب تهران.
- سراج‌زاده، سیدحسین و عباسی، مهدی (۱۳۹۴). مسائل روش‌شناختی در مرور نظام‌مند همراه با ارزیابی مقالات ایرانی مبتنی بر این روش. مجله مطالعات اجتماعی ایران، ۹(۳)، ۱۶۰-۱۳۲.
- سروانی، خدیجه، کمال‌الدینی، محمدحسین و عسگری، محبوبه (۱۳۹۸). بررسی علت فوت افراد زیر ۱۸ سال ارجاع‌شده به سالن تشریح تهران بین سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۴: گزارش کوتاه. مجله دانشکده پزشکی، ۷۷(۷)، ۴۵۲-۴۶۸.

- سعیدی فرد، مجتبی (۱۳۹۴). بررسی و مقایسه سبک‌های فرزندپروری در خانواده‌های نوجوانان اقدام‌کننده به خودکشی بستری در بیمارستان نور حضرت علی اصغر با گروه شاهد در سال ۹۴-۹۳. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد، واحد اصفهان.
- سلگی، زهرا (۱۳۹۶). اثربخشی درمان پذیرش و تعهد بر دل‌بستگی ناایمن، ترس از صمیمیت و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در نوجوانان دارای سابقه خودکشی. فصلنامه روان‌شناسی کاربردی، ۱۱(۴)، ۵۵۵-۵۳۵.
- سلمانی، سلمان و علی‌نژادیان، موسی (۱۳۹۸). عزت‌نفس، حمایت اجتماعی درک‌شده، سرمایه اجتماعی و رفتار پرخطر در میان نوجوانان دبیرستانی. نشریه جامعه‌شناسی فرهنگی، ۲(۲)، ۷۸-۶۲.
- سلیمان‌نژاد، حمیرا، پورشریفی، حمید، محمدزاده، جهان‌شا و سایه میری، کوروش (۱۳۹۸). اثربخشی پروتکل یکپارچه‌نگر در کاهش نگرش منفی به حل مسئله به‌عنوان تعیین‌کننده‌گرایی به خودکشی در نوجوانان و جوانان ۱۵ تا ۲۴ ساله ایلام. مجله دانشکده بهداشت و انستیتو تحقیقات بهداشتی، ۱۷(۱)، ۲۸-۱۵.
- سلیمانی، شهلا (۱۳۹۷). تجربه زیسته اقدام به خودکشی: یک مطالعه پدیدارشناسانه. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور استان قزوین.
- سیمبر، معصومه، گل‌عذار، سمیرا، علینزاده، شیوا و حاجی‌فقا، محبوبه (۱۳۹۶). عوامل خطر خودکشی در نوجوانان در جهان: یک مرور روایتی. مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، ۱۶(۱۲)، ۱۶۸-۱۵۳.
- شایگان‌فر، نسترن (۱۳۹۹). اثربخشی شناخت‌درمانی مبتنی بر ذهن‌آگاهی بر افکار خودکشی دانش‌آموزان دختر با اختلال افسردگی اساسی. نشریه رویش روان‌شناسی، ۹(۷)، ۳۴-۲۵.
- شریف‌پور، آرزو (۱۳۹۹). پیش‌بینی افکار خودکشی بر اساس ترومای دوران کودکی و رفتار قلدری در بین دانش‌آموزان متوسطه دوم شهرستان مریوان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور، مرکز بناب.
- شهبازیان‌خونیک، آرش، حسنی، امید و رشبری دیبافر، محمد (۱۳۹۸). نقش تشخیصی قلدری و هوش اخلاقی در احتمال خودکشی دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم شهر سنندج در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶: یک مطالعه توصیفی. مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، ۱۸(۱)، ۳۰-۱۷.
- شیخ‌دارانی، هما، گل‌پور، محسن و سجادیان، ایلناز (۱۳۹۸). اثربخشی برنامه مداخله ماتریکس و مداخله کاهش آسیب بر تمایل به خودکشی در دختران دانش‌آموز آسیب‌دیده از رابطه با جنس مخالف. نشریه طب توان‌بخشی، ۸(۴)، ۲۱۷-۲۰۶.
- صالحی، شیوا و دهقانی، مرضیه (۱۳۹۶). بررسی نقش خانواده در پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی نوجوانان. اولین کنفرانس بین‌المللی فرهنگ آسیب‌شناسی روانی و تربیت.
- عابدی‌پریجا، حسین (۱۳۹۹). نقش مؤلفه‌های کارکرد خانوادگی در پیش‌بینی تفکرات خودکشی‌گرایانه دانش‌آموزان. نشریه پوش در آموزش علوم تربیتی و مشاوره، ۶(۱۳)، ۵۳-۳۷.
- عباسی، محمد، قدم‌پور، عزت‌اله و حجتی، محمد (۱۳۹۹). تأثیر آموزش بازسازی شناختی بر تصویر بدنی، اضطراب اجتماعی و ایده‌پردازی خودکشی در دانش‌آموزان دارای تصویر بدن منفی. فصلنامه آموزش و ارزشیابی (علوم تربیتی)، ۱۳(۵۱)، ۹۴-۷۳.
- عبدی، احمد و حناچی، نفیسه (۱۴۰۰). بررسی اثربخشی طرح‌واره‌درمانی گروهی بر تعدیل طرح‌واره‌های ناسازگار در دختران ۱۴ الی ۱۸ ساله دارای گرایش به خودکشی. نشریه مطالعات و تحقیقات در علوم رفتاری، ۱۶(۲)، ۲۹-۲۲.

- عطاری، حامد (۱۳۹۷). بررسی تحلیلی-توصیفی مقوله خودکشی در بین گروه سنی نوجوانان و جوانان. نشریه مطالعات فرهنگی پلیس، ۵(۳)، ۸۲-۶۳.
- علی‌بابایی، گلناز (۱۳۹۹). نقش اقتدار والدین و پروفایل روان‌شناختی در پیش‌بینی رشد شخصی و گرایش به افکار خودکشی در دانش‌آموزان دختر دبیرستانی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه محقق اردبیلی.
- علمرادی، رؤیا (۱۳۹۸). بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر خودکشی و راهکارهای پیشگیری از آن. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور، مرکز سنندج.
- علینقی، علیرضا، حاتمی، محمد و صلواتی، مرگان (۱۳۹۷). اثربخشی رفتار درمانگری دیالکتیک بر رفتار خودکشی نوجوانان اقدام‌کننده به خودکشی دارای نشانگان شخصیت مرزی. مجله علوم روان‌شناختی، ۱۷(۷۱)، ۷۵۵-۷۶۳.
- فدائی، ندا، جعفری‌نیا، غلامرضا و کیخسروانی، مولود (۱۴۰۰). تأثیر آموزش مهارت‌های اجتماعی و ارتباطی بر کاهش خودکشی نوجوانان (مطالعه موردی: نوجوانان پسر کانون اصلاح و تربیت شهر کرمان). نشریه پاسداری فرهنگی انقلاب اسلامی، ۱۳(۳)، ۳۲۴-۲۹۹.
- فرامرزian، زهره، دلام، حامد، حبیبی‌خواه، زهرا و بذرافشان، محمدرفیع (۱۳۹۸). بررسی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نوجوانان دارای سابقه اقدام به خودکشی در شهرستان لار بین سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۷. دوماهنامه پایش، ۱۸(۵)، ۴۷۵-۴۸۳.
- فرزین‌راد، بنفشه، زال، الهام و تمنایی‌فر، شیما (۱۳۹۵). مقایسه بدتنظیمی هیجانی با رفتار اقدام به خودکشی در نوجوانان و جوانان افسرده و عادی. چهارمین همایش روان‌درمانی شناختی رفتاری.
- فیضی‌منش، بهزاد و حیاتی، محمد (۱۳۹۲). پیش‌بینی میزان افکار خودکشی با توجه به شیوه‌های فرزندپروری در دانش‌آموزان. دومین همایش کنگره ملی روان‌شناسی اجتماعی ایران.
- قادرزاده، امید و پیری، کوهیار (۱۳۹۳). بساخت اجتماعی خودکشی: ارائه یک نظریه مبنایی. پژوهشنامه مددکاری اجتماعی، ۲(۵)، ۱۱۶-۹۲.
- قدردان، فرشته و جهانگیر، پانته‌آ (۱۳۹۸). پیش‌بینی اضطراب اجتماعی و گرایش به خودکشی بر اساس تعارض با والدین در دانش‌آموزان ۱۵ الی ۱۸ سال. نشریه پژوهش اجتماعی، ۱۳(۳۰)، ۵۸-۴۱.
- قربان‌صباغ، فاطمه، معصومی، حسن و خزایی، کامیاب (۱۳۹۶). نقش واسطه‌ای تعهد دینی در رابطه بین اضطراب اجتماعی با ایده‌پردازی خودکشی در دانش‌آموزان نوجوان دختر شهرستان ورامین. مجله پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری، ۹(۷)، ۵۹-۳۸.
- کاظمی، سجاد (۱۳۹۴). مطالعه و بررسی علل و عوامل مؤثر بر اقدام به خودکشی دختران مجرد ۱۵ تا ۲۴ سال شهرستان کوه‌دشت. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد، واحد بروجرد.
- کرمی، جهانگیر، زکی‌بی، علی، علیخانی، مصطفی و محمدی، فرهاد (۱۳۹۲). رابطه ویژگی‌های شخصیتی مدل آیزنک و تاب‌آوری با نگرش به خودکشی در بین دانش‌آموزان دختر. فصلنامه پژوهش‌های نوین روان‌شناختی، ۱۵(۱۵)، ۱۸۲-۱۶۷.
- کریمی، فریبا، فرح‌بخش، کیومرث، معتمدی، عبدالله و سلیمی‌بجستانی، حسین (۱۴۰۰). بررسی رفتار آسیب به خود متأثر از وضعیت ذهنی‌سازی و روابط خانوادگی در نوجوانان دختر ۱۴ تا ۱۸ ساله دبیرستانی (پژوهش کیفی). ۲۲(۳)، ۶۱-۴۷.

- کیانی چلمردی، احمد رضا، هنرمند قوجه بگلو، یثمان و خاکدال قوجه بگلو، سعید (۱۳۹۶). پیش‌بینی گرایش به خودکشی در دانش‌آموزان بر اساس الگوها و مرزهای ارتباطی خانواده. نشریه مراقبت اورژانس، ۲۱(۲)، ۵۶-۶۶.
- گاطع‌زاده، عبدالامیر و احمدی، صبریه (۱۲۹۸). آزمون مدل علی گرایش به خودکشی بر اساس سبک زندگی با واسطه‌گری دل‌بستگی به خدا در دختران دانش‌آموز. نشریه روان‌شناسی فرهنگی زن، ۹(۳۰)، ۲۰-۳۹.
- محمودنژاد، محبوبه، کربلایی، محمد، میگونی، احمد و ثابت، مهرداد (۱۳۹۷). پیش‌بینی ایده‌پردازی خودکشی و خشونت بین فردی در کودکان کار بر اساس آسیب‌کودکی، دشواری‌های تنظیم هیجان و صفات سنگدلی-فقدان همدلی. نشریه دستاوردهای روان‌شناختی، ۲۵(۱)، ۲۲-۱.
- مداحی، محمدابراهیم (۱۳۹۳). اثربخشی رفتاردرمانی دیالکتیک در کاهش افسردگی و افکار خودکشی دانش‌آموزان دختر. نشریه روان‌شناسی مدرسه، ۳(۳)، ۸۵-۷۴.
- مرادی، رامین و مدبرنژاد، عاطفه (۱۳۹۹). عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش به خودکشی در بین دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه شهرستان بویراحمد. مجله تحقیقات نظام سلامت حکیم، ۲۳(۳)، ۳۴۳-۳۳۲.
- مطلبی مقدم، مریم و میکاییلی، نیلوفر (۱۳۹۹). خودکشی در کودکان و نوجوانان. اولین همایش ملی روان‌شناسی بالینی کودک و نوجوان.
- مظفری، زهرا (۱۳۹۷). بررسی ارتباط بین سبک‌های دل‌بستگی با افکار خودکشی و تاب‌آوری نوجوانان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ارسنجان.
- ملکی، پری و سرداری، باقر (۱۳۹۹). اثربخشی روان‌درمانی مثبت‌گرا با تأکید بر آموزه‌های دینی بر بهبود سازگاری روان‌شناختی دانش‌آموزان دارای افکار خودکشی. نشریه مسائل کاربردی تعلیم و تربیت اسلامی، ۵(۱۵)، ۱۴۲-۱۱۵.
- مهربابی، حسینعلی و شیخ‌دارائی، هما (۱۳۹۲). نقش عوامل مؤثر در گرایش به خودکشی دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه. نشریه دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی، ۱۴(۳)، ۹۱-۱۰۰.
- میرکازمی، بهروز (۱۳۹۵). رابطه خشم سرکوب‌شده و احساس خودکهنتری با گرایش به خودکشی در دانش‌آموزان دختر و پسر شهر نوک‌آباد شهرستان خاش. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد، واحد زاهدان.
- میری، مینو، رضائیان، محسن و قاسمی، سیدعلیرضا (۱۴۰۱). مروری نظام‌مند بر میزان شیوع و علل خودکشی (افکار و اقدام) در دانش‌آموزان و دانشجویان ایرانی. مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، ۲۱(۵)، ۵۵۱-۵۷۴.
- میکائیلی، نیلوفر و صمدی‌فرد، حمیدرضا (۱۳۹۸). پیش‌بینی افکار خودکشی بر اساس شادکامی، عزت‌نفس و سلامت معنوی در نوجوانان دختر. فصلنامه پژوهش در دین و سلامت، ۵(۳)، ۷۱-۵۹.
- نادری‌کهنه‌اوغاز، سمانه (۱۴۰۲). بررسی عوامل جامعه‌شناختی مؤثر بر خودکشی دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر شیروان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام‌نور استان خراسان شمالی.
- ناطقی، محبوبه و سهرابی، فرامرز (۱۳۹۶). اثربخشی درمان شناختی رفتاری بر افکار خودکشی و تکانشگری نوجوانان دارای اعتیاد به مواد مخدر. نشریه اعتیادپژوهی، ۱۱(۴۲)، ۲۲۸-۲۱۳.
- نخعی‌سرودانی، مهسا و گرکانی، محسن (۱۳۹۵). مقایسه گرایش به خودکشی بین دختران نوجوان

- بزهکار و عادی رده متوسطه شهر کرمان. سومین کنفرانس جهانی روان‌شناسی و علوم تربیتی، حقوق و علوم اجتماعی در آغاز هزاره سوم.
- نیک‌فلاح، راضیه و برکت، ارسلان (۱۴۰۱). نقش واسطه‌ای دشواری‌های تنظیم هیجانی و اجتناب تجربی در رابطه بین سازوکارهای دفاعی و افکار خودکشی در نوجوانان. فصلنامه روان‌شناسی کاربردی، ۱۶(۱)، ۲۰۲-۱۸۳.
- والی‌نژاد، آرزو، نعمت‌طاووسی، محترم، رضایخش، حسین، کراسکیان‌موجمناری، آدیس و هواسی‌سومار، ناهید (۱۴۰۰). نقش واسطه‌ای نیازهای بین فردی، تعارض والد-نوجوان در رابطه بین سبک‌های والدگری، نیازهای بنیادین با جرح خویشتن غیرخودکشی‌گرا، ایده‌پردازی خودکشی. فصلنامه روان‌شناسی کاربردی، ۱۵(۳)، ۵۳۷-۵۶۴.
- وفاپور، حسنا، کرمی، جهانگیر و مؤمنی، خدامراد (۱۴۰۰). نقش اجتناب تجربی، دشواری تنظیم هیجان و نگرانی از تصویر بدنی در پیش‌بینی احتمال خودکشی دختران نوجوان. فصلنامه روان‌شناسی و روان‌پزشکی شناخت، ۸(۲)، ۸۸-۹۹.
- هاشمی، سیدضیاء و مردانی، سمیه (۱۴۰۰). فراتحلیل آسیب‌های اجتماعی رایج در بین دانش‌آموزان. فصلنامه بررسی مسائل اجتماعی ایران، ۱۲(۲)، ۱۰۱-۶۷.
- یعقوبی، یاسمن و شفیع‌پور، زهرا (۱۳۸۶). بررسی مشخصات فردی و اجتماعی نوجوانان اقدام‌کننده به خودکشی با قرص برنج مراجعه‌کننده به مرکز آموزشی و درمانی رازی شهر رشت. مجله پرستاری و مامایی جامع‌نگر، ۱۷(۲)، ۵۹-۴۵.
- Gibbs, Jack (2001). Deviant Cases in Tests of the Status Integration Theory, Sociological Theory, 19: 271-291.
- Our World in Data (2021). Suicides. <https://ourworldindata.org/suicide>
- World Health Organization (2019). Suicide in the world: Global health Estimates. https://www.who.int/healthinfo/global_burden_disease/en/ (accessed 23 August 2019).

References (in Persian)

- Abbasi, Mohammad, Kadampour, Ezzatullah & Hojjati, Mohammad (2019). The effect of cognitive restructuring training on body image, social anxiety and suicidal ideation in students with negative body image, Education and Evaluation Quarterly (Educational Sciences), 13(51), 94-73.
- Abdi, Ahmad & Hanachi, Nafiseh (2020). Investigating the effectiveness of group schema therapy on the adjustment of maladaptive schemas in 14-18-year-old girls with suicidal tendencies, Journal of Studies and Research in Behavioral Sciences, 16(2), 22-29.
- Abedi Parija, Hossein (2019). The role of family function components in predicting students' suicidal thoughts, Journal of Education and Counseling, 6(13), 37-53.
- AbuTorabi Kashani, Parisa, Naderi, Farah, Safarzadeh, Sahar, Hafizi, Fariba & Iftikhar, Zahra (2019). Comparing the effects of dialectical behavior therapy and emotional regulation on distress tolerance and suicidal ideation in adolescents with

- attention deficit/hyperactivity disorder, *Journal of Psychological Achievements*, 27(2), 69-88.
- Abuzari, Mehrnoosh (2018). Feasibility of criminal responsibility of media members in suicide of teenagers, *Journal of Criminal Law and Criminology Studies*, 49(2), 311-330.
 - Agahi, Behzad (2016). Investigating the methods and factors related to suicide among students of Ilam city, Master's thesis of Payam Noor University, Tehran province.
 - Aghajani, Seifaleh & Samadifard, Hamidreza (2019). The role of metacognitive belief, perceived stress and cognitive flexibility in predicting suicidal thoughts of adolescent boys, 8(1), 29-38.
 - Ahmadi Marvili, Nahid, Mirzahosseini, Hassan & Munirpour, Nader (2018). The role of personality organization and attachment styles in adolescents' tendency to self-harm and suicidal behaviors, *Nursing Rehabilitation Research Quarterly*, 5(3), 14-22.
 - Alibabai, Golnaz (2019). The role of parental authority and psychological profile in predicting personal growth and tendency to suicidal thoughts in female high school students, master's thesis, Mohaghegh Ardabili University.
 - Alimoradi, Roya (2018). Investigating social factors affecting suicide and its prevention strategies, Master's thesis, Payam Noor University, Sanandaj Center.
 - Alinaqi, Alireza, Hatami, Mohammad & Salavati, Mozhgan (2017). The effectiveness of dialectical therapy behavior on the suicidal behavior of adolescents who attempted suicide with borderline personality syndrome, *Journal of Psychological Sciences*, 17(71), 755-763.
 - AlSaadi Thani, Alireza (2019). Causes and psychological dimensions of adolescent suicide, *Qonunyar Magazine*, 4(16), 495-516.
 - Aminlou, Kamran (2006). Investigating the prevalence of suicidal thoughts among high school students in Tehran, PhD thesis, Iran University of Medical Sciences and Health Services.
 - Amiri, Irahim, Mohammadi, Homan & Sadeghian, Asiah (2015). Comparison of suicidal thoughts and spiritual intelligence of maladjusted and normal students of Lordegan city, the second national school psychology conference.
 - Amirinejad, Ali, Qudsi, Maitham, Jamshidzadeh, Farrokh Laqa & Mohammadian, Fataholeh (2018). The effect of negative mood control skill training on suicidal thoughts, anxiety and depression in female students of the first secondary level of Ilam city, *scientific journal of Ilam University of Medical Sciences*, 27(6), 95-88.
 - Aslani, Khaled, Amanollahi, Abbas, Pariwolde, Momin and Taqipour, Manouchehr (2013). Investigating the simple and moderating relationship between hopelessness and family functioning with suicidal thoughts among first grade high school students in Ahvaz city, *Farhanah Sohsari and Psychotherapy Quarterly*, 3(12), 48-65.
 - Attari, Hamed (2017). Analytical-descriptive study of the category of suicide among teenagers and young people, *Journal of Police Cultural Studies*, 5(3), 82-63.
 - Bagheri Khatunabadi, Fereydoun, Manouchehri, Mehdi and Hekami, Mohammad

- (2014). The relationship between emotional control and suicidal tendencies in female high school students in Karaj city, the second national conference of psychology and educational sciences.
- Balouchi, Yunes (2018). The role of feeling of blackness and resilience in suicide thoughts of female high school students of Chabahar city, master's thesis, University of Sistan and Baluchistan.
 - Bapiri, Omid Ali, Kalantari, Mehrdad, Neshat Doust, Hamid Taher & Parhehi, Hamid Reza (2019). Formulating a model of meaning in life and comparing the effectiveness of model-based education with Frankel's meaningful concepts on hopelessness and suicidal thoughts of second-year high school female students, *Journal of Psychological Sciences*, 19(94), 1243-1256.
 - Basereh, Mohammad & Mami, Shahram (2022). Investigation of the relationship between narcissism and suicidal thoughts based on the mediating role of the experience of shame in adolescents of Ilam city, *Quarterly of New Achievements in Humanities Studies*, 5(55), 119-129.
 - Besharpour, Sajjad & Samadifard, Hamidreza (2017). Suicidal thoughts in male students: the role of self-concept, self-esteem and social well-being, *Journal of Social Psychology Research*, 11(20), 1-16.
 - Boustani, Dariush (2012). Social capital and risky behavior: a case study of high school students in Kerman, *Journal of Social Sciences*, 9(1), 1-13.
 - Damhari, Frangis, Sardari, Zohra & Saeedmanesh, Mohsen (2020). The effectiveness of therapy based on acceptance and commitment enriched with compassion on psychological well-being and suicidal tendencies in adolescents with parents with chronic psychological illness, *Social Work Quarterly*, 10(4), 47-37.
 - Dehghan, Hamidreza, Yousefi, Faiq & Mohammadzadeh, Suleiman (2019). Investigating the relationship between drug use, smoking and alcohol in children and adolescents attempting suicide, *Journal of Cognitive Psychology and Psychiatry*, 7(6), 1-13.
 - Delam, Hamed & Bazarafshan, Mohammad Rafi (2019). Suicide attempt by adolescents: a qualitative study, *Paish Journal*, 19(2), 159-166.
 - Durkheim, Emil (1999). *Suicide*, translated by Nader Salarzadeh Amiri, Tehran: Allameh Tabatabaie University.
 - Fadai, Neda, Jafarinia, Gholamreza & Kihosravani, Mavloud (2020). The effect of social and communication skills training on the reduction of adolescent suicide (case study: male adolescents of Kerman Correctional and Training Center), *Islamic Revolution Cultural Watch Journal*, 13(3), 324-299.
 - Faramarzian, Zahra, Delam, Hamed, Habibikhah, Zahra & Bazarafshan, Mohammad Rafi (2019). Investigating the demographic characteristics of adolescents with a history of suicide attempts in Lar city between 2011 and 2017, 18(5), 475-483.
 - Farzin Rad, Banafsheh, Zal, Elham & Tamnaifar, Shima (2015). Comparison of emotional dysregulation with suicidal behavior in depressed and normal teenagers and young adults, 4th Cognitive Behavioral Psychotherapy Conference.

- Feizimanesh, Behzad & Hayati, Mohammad (2012). Predicting the amount of suicidal thoughts according to parenting methods in students, the second conference of the National Congress of Social Psychology of Iran.
- Gatezadeh, Abdulmir & Ahmadi, Sabriah (1298). Testing the causal model of suicide tendency based on lifestyle with the mediation of attachment to God in female students, *Journal of Cultural Psychology of Women*, 9(30), 20-39.
- Ghadrnan, Fereshte & Chahangir, Panthea (2018). Prediction of social anxiety and suicidal tendencies based on conflict with parents in 15-18year old students, *Social Research Journal*, 13(30), 41-58.
- Habibi, Mojtabi & Pourhossein, Reza (2012). Risk factors of suicidal thoughts and behaviors in teenagers and young adults: with an emphasis on biological-psychological-social factors, *Roish Psychology Journal*, 6(4), 23-36.
- Hakim Shushtri, Mitra & Khanipour, Hamid (2013). Comparison of self-harm and attempted suicide in adolescents: a systematic review, *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 20(1), 3-13.
- Hashemi, Seyed Zia & Mardani, Somaye (2021). Meta-analysis of common social harms among students, *Iranian Social Issues Quarterly*, 12(2), 67-101.
- Hossein Khanzadeh, Abbas Ali, Maliki Manesh, Arezoo, Taher, Mahboubba & Megreda, Arezoo (2017). The effect of self-awareness skill training on reducing aggressive behaviors, addiction and suicide of female high school students, *New Educational Thoughts Journal*, 14(1), 135-157.
- Hosseini, Sayeda Samra, Najafi, Mahmoud, Mukandhosseini, Shahrokh, Salvati, Mozghan & Rezaei, Ali Mohammad (2018). Comparing the effectiveness of emotion regulation training based on the Gross model and the Linehan model on suicidal thoughts in adolescents with clinical borderline personality syndrome, *Journal of Psychological Studies*, 15(1), 131-146.
- Jafari Kohkha, Saeeda & Marashi, Farida (2016). A comparative study of suicidal thoughts, spirituality and mental health according to society's culture in female high school students from divorced families and normal families in Zabul city, the first international conference on the culture of psychopathology and education.
- Karami, Jahangir, Zakiyi, Ali, Alikhani, Mostafa and Mohammadi, Farhad (2012). The relationship between personality traits of Eysenck's model and resilience with suicide attitude among female students, *Journal of Modern Psychological Research*, 15(15), 167-182.
- Karimi, Fariba, Farahbakhsh, Kiyomarth, Motamedi, Abdullah & Salimi Bejstani, Hossein (2020). Investigating self-harm behavior influenced by the state of mentalization and family relationships in 14-18-year-old high school girls (qualitative research). 22(3), 47-61.
- Kazemi, Sajjad (2014). Studying and investigating the causes and factors affecting the suicide of single girls aged 15 to 24, Kohdasht city, Master's thesis, Azad University, Borujerd branch.

- Khaljabadi Farahani, Farida & Zadeh Mohammadi, Ali (2018). Exposure to pornography on the Internet and its psychological effects on adolescents in Tehran; A qualitative study, *Media and Culture Quarterly*, 18(3), 55-90.
- Khodabakhshi Kolayi, Anahita and Khalili & Elham (2014). The relationship between body image and sensation seeking with suicidal tendencies in female high school students of Arak city, *Journal of Social Police Research of Women and Family*, 13(4), 23-34.
- Kiani Chalmardi, Ahmadreza, artist Kooje Baglo, Pejman & Khakdal Kooje Baglo, Saeed (2016). Prediction of suicidal tendencies in students based on family communication patterns and boundaries, *Journal of Emergency Care*, 1(2), 56-66.
- Maddahi, Mohammad Ibrahim (2013). Effectiveness of dialectical behavior therapy in reducing depression and suicidal thoughts of female students, *Journal of School Psychology*, 3(3), 74-85.
- Mahmoudnejad, Mehbobeh, Karbalai, Mohammad, Migouni, Ahmed & Thabet, Mehrdad (2017). Prediction of suicidal ideation and interpersonal violence in working children based on childhood trauma, emotion regulation difficulties and callous-lack of empathy traits, *Psychological Achievements Journal*, 25(1), 1-22.
- Maleki, Pari & Sardari, Bagher (2019). The effectiveness of positivist psychotherapy with an emphasis on religious teachings on improving the psychological adjustment of students with suicidal thoughts, *Journal of Applied Issues in Islamic Education and Training*, 5(15), 115-142.
- Matlabi Moghadam, Maryam & Mikayili, Nilofar (2019). Suicide in children and adolescents, the first national conference of clinical psychology of children and adolescents.
- Mehrabi, Hossein Ali and Sheikh Darai, Homa (2012). The role of effective factors in suicide tendency of secondary school female students, *Science and Research Journal in Applied Psychology*, 14(3), 91-100.
- Mikaili, Nilofar & Samadifard, Hamidreza (2018). Predicting suicidal thoughts based on happiness, self-esteem and spiritual health in adolescent girls, *Research Quarterly on Religion and Health*, 5(3), 59-71.
- Miri, Mino, Rezaian, Mohsen & Ghasemi, Seyed Alireza (2021). A systematic review on the prevalence and causes of suicide (thoughts and actions) in Iranian students, *Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences*, 21(5), 551-574.
- Mirkazehi, Behrouz (2015). The relationship between repressed anger and suicidal feelings with suicidal tendencies in male and female students of Nookabad city, Khash city, Master's thesis, Azad University, Zahedan branch.
- Moradi, Ramin & Medbarnjad, Atefeh (2019). Social factors affecting the tendency to commit suicide among female high school students in Boyar Ahmad city, *Hakim Health System Research Journal*, 23(3), 332-343.
- Mozafari, Zahra (2017). Examining the relationship between attachment styles, suicidal thoughts and adolescent resilience, Master's thesis, Islamic Azad University,

Arsanjan branch.

- Naderi Kuhne Oghaz, Samane (2023). Investigating the sociological factors affecting the suicide of high school students in Shirvan city, master's thesis, Payam Noor University, North Khorasan province.
- Nakhai Sorodani, Mahsa & Garakani, Mohsen (2015). Comparison of suicide tendency between delinquent and normal teenage girls of secondary level in Kerman city, the third world conference of psychology and educational sciences, law and social sciences at the beginning of the third millennium.
- Nateghi, Mahbubeh & Sohrabi, Faramarz (2016). The effectiveness of cognitive-behavioral therapy on suicidal thoughts and impulsivity of adolescents with drug addiction, *Addiction Research Journal*, 11(42), 213-228.
- Nik Fallah, Razieh & Barkat, Arsalan (2022). The mediating role of emotional regulation difficulties and experiential avoidance in the relationship between defense mechanisms and suicidal thoughts in adolescents, *Applied Psychology Quarterly*, 16(1), 202-183.
- Piri, Kamiar (2012). Phenomenological study of suicide: the case study of unsuccessful suicides in Abadan city, master's thesis, University of Kurdistan.
- Pourhossein, Reza, Ezzati, Nasim & Gholamali Lavasani, Masoud (2015). Investigating the effectiveness of "self-review method" on suicidal thoughts and resentment in teenage delinquent girls, *Journal of Psychological Sciences*, 15(57), 6-19.
- Pournasrolah, Fatima (2022). Evaluation of the clinical appearance of suicide in children and adolescents, master's thesis of Islamic Azad University, Arsanjan branch.
- Qaderzadeh, Omid & Piri, Kohyar (2013). The social construction of suicide: presenting a grounded theory, *Social Work Research Journal*, 2(5), 116-92.
- Qurban Sabbagh, Fatemeh, Masoumi, Hassan & Khazaei, Kamian (2016). The mediating role of religious commitment in the relationship between social anxiety and suicidal ideation in teenage female students of Varamin city, *Journal of New Advances in Behavioral Sciences*, 9(7), 38-59.
- Rabiei, Tahereh & Gerji, Youssef (2019). Lived experience of attempted suicide in female students aged 12-18 years old in Khomeinishahr city, *Community Health Quarterly*, 14(2), 40-51.
- Rahmani, Maryam, Ghasemi, Vahid & Hashemianfar, Ali (2015). The effect of social relations on the occurrence of high-risk behaviors among adolescents in Bojnord city, *Applied Sociology Quarterly*, 27(1), 1-26.
- Rajabpour, Samia, Hadizadeh, Roya & Pouraria, Amirhossein (2019). A review of the relationship between mental health and life satisfaction with suicidal tendencies in students, the monthly of new developments in psychology, educational sciences and education, 4(13), 45-58.
- Rajaei, Zahra, Bahram Beigi, Fatemeh, Ashjaja Arvan, Noushin & Hijri, Maryam (2019). Examining the relationship between academic and marital problems and suicide in children, the 7th National Conference of Social Sciences and Psychology of Iran.

- Rakhshaninejad, Maleeha (2014). A comparative study of jurisprudential rulings on suicide in Islam and divine religions with a view to its social causes, Master's thesis, University of Sistan and Baluchistan, Faculty of Theology.
- Refahi, Jale (2008). Teaching life skills as a way to prevent social harm among teenagers, *New Approaches in Educational Management*, 1(2), 135-151.
- Roshandel, Safiya (2013). The relationship between anxiety and the idea of God on the suicidal thoughts of Dash students, master's thesis, Azad University, Sistan and Baluchistan Graduate School of Science and Research.
- Rouhi Chapane, Ronaq (2012). The causes of suicide attempts in adolescents admitted to the poisoning department, Azad University, Tabriz branch.
- Seghatoleslam, Tahere, Rezaee, Omidvar & Shahbeygi, Saeed (2006). Suicide in Iranian Children, *Journal of Neurological Sciences*, 5(15), 1-9.
- Saidi Fard, Mojtabi (2014). Investigating and comparing parenting styles in the families of teenagers attempting suicide admitted to Noor Hazrat Ali Asghar Hospital with the control group in 2013-2014, Master's thesis, Azad University, Isfahan Branch.
- Sslagi, Zahra (2016). The effectiveness of acceptance and commitment therapy on insecure attachment, fear of intimacy and addiction to social networks in adolescents with a history of suicide, *Applied Psychology Quarterly*, 11(4), 535-555.
- Simbar, Masoumeh, Goladhar, Samira, Alizadeh, Shiva & Hajifagha, Mahbobeh (2016). Suicide risk factors in adolescents in the world: a narrative review, *scientific journal of Rafsanjan University of Medical Sciences*, 16(12), 153-168.
- Salehi, Shiva & Dehghani, Marzieh (2016). Examining the role of the family in preventing social and cultural injuries of adolescents, the first international conference on the culture of psychopathology and education.
- Salmani, Salman & Alinejadian, Musa (2018). Self-esteem, perceived social support, social capital and risky behavior among high school adolescents, *Journal of Cultural Sociology*, 1(2), 62-78.
- Saravani, Khadijah, Kamaluddini, Mohammad Hossein & Asgari, Mahbubeh (2018). Investigating the cause of death of people under 18 years of age referred to Tehran's dissection theater between 2013 and 2014: short report, *Medical School Magazine*, 77(7), 468-452.
- Shahbazian Khonoig, Arash, Hosni, Omid & Rashbari Dibafar, Mohammad (2018). The diagnostic role of bullying and moral intelligence in the possibility of suicide of second high school students in Sanandaj city in the academic year 2016-2017: a descriptive study, *Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences*, 18(1), 17-30.
- Sharifpour, Arzu (2019). Prediction of suicidal thoughts based on childhood trauma and bullying behavior among secondary school students of Marivan city, Master's thesis, Payam Noor University, Bonab Center.
- Shayganfar, Nastern (2019). The effectiveness of cognitive therapy based on mindfulness on suicidal thoughts of female students with major depressive disorder,

- Roish Psychology Journal, 9(7), 25-34.
- Sheikh Darani, Homa, Gol Paror, Mohsen & Sajjadian, Ilnaz (2018). The effectiveness of the matrix intervention program and harm reduction intervention on suicidal tendencies in female students affected by relationships with the opposite sex, *Rehabilitation Medicine Journal*, 8(4), 206-217.
 - Sirajzadeh, Seyed Hossein & Abbasi, Mehdi (2014). Methodological issues in systematic review along with evaluation of Iranian articles based on this method, *Iranian Journal of Social Studies*, 9(3), 132-160.
 - Soleimani, Shahla (2017). The lived experience of suicide attempt: a phenomenological study, Master's thesis, Payam Noor University, Qazvin province.
 - Suleimannejad, Homeira, Poursharifi, Hamid, Mohammadzadeh, Jahansha & Sayeh Miri, Korosh (2018). The effectiveness of the integrative protocol in reducing the negative attitude towards problem solving as a determinant of suicide tendency in adolescents and young people aged 15 to 24 years of Ilam, *Journal of the School of Health and Health Research Institute*, 17(1), 15-28.
 - Stengel, Ervin (1968). *Suicide and suicide intention*, translated by Hamid Sahib Jam, Tehran: Ashrafi.
 - Vafapour, Hasna, Karmi, Jahangir & Momeni, Khodamorad (2020). The role of experiential avoidance, emotion regulation difficulty, and body image concern in predicting the likelihood of suicide in teenage girls, *Cognitive Psychology and Psychiatry Quarterly*, 8(2), 88-99.
 - Vali Nejad, Arzoo, Nemat Tavousi, Mzmed, Rezabakhsh, Hossein, Kraskian Mojmanari, Addis & Hawasi Somar, Nahid (2020). The mediating role of interpersonal needs, parent-adolescent conflict in the relationship between parenting styles, basic needs with non-suicidal self-injury, suicidal ideation, *Applied Psychology Quarterly*, 15(3), 537-564.
 - Yaghoubi, Yasaman & Shafipour, Zahra (2007). Investigating the personal and social characteristics of adolescents who committed suicide with rice pills, referring to the Razi educational and treatment center in Rasht, *Journal of Holistic Nursing and Midwifery*, 17(2), 45-59.
 - Zakizad, Ali (2011). Investigating the relationship between the feeling of security and suicide attitude among high school students in Ilam city, Master's thesis, Payam Noor University, West Branch, Tehran.
 - Zarani, Fariba & Ahmadi, Zainab (2021). *Suicide in Iranian Culture: A Systematic Review Study*, *Roish Psychology Quarterly*, 10(9), 205-216.
 - Zarei, Salman (2019). The mediating role of rumination in the relationship between stressful life events and suicidal ideation in adolescents, *Journal of Contemporary Psychology*, 15(1), 137-148.